notione nimia q̃ notā affert in vestimētis ⁊ ceterꝫ. aut si cōmunē habꝫ cōuersationē accōmodā his q̃bus cōuiuit. Hoc precipue ꝓsiderare necesse est si sit mlier/ qualiť cū suis cōfessoribꝫ ꝓuersať ⁊ instructoribꝫ. si collocutionibꝫ intēdit ꝓtinuis/ sub obtētu nūc crebre cōfessiōis. nūc prolixe narrationis visionū suarū. nūc alterius cuiuslibet cōfabulatiōis. Expertis crede/ nominatim Augustino ac dño Bonauenture: vir est altera pestis vl' efficacior ad nocendū vl' insanabilior. Nō si nihil hret aliud detrimēti nisi tpis pciosi latissimam hanc ꝓsumptionez. abunde diabolo satis esset. Habet aliud scitote. habꝫ insanabilē vidēdi loquēdiq̃ (interim de tactu silentiū sit) pruriginē. Euenitq̃ illud de didone apd poetā/ herent infixi pectore vultꝰ. Verbaq̃ nec placidā mēbris dat cura q̃etez. Cū tñ in pace sit dei locꝰ. Nullus idcirco mirabiť. si tales ad fabulas ꝓuersi auertunť a veritate. Si pterea mulieres he curiose agentes sunt/ q̃les notat apl's/ sp discētes ⁊ nunq̃ ad sciam veritatꝭ puenientes. vbi aūt nō est ꝓitas sit vaitas ⁊ falsitas necesse est ¶ Probatio spūum ꝓsiderat vñ spūs veniat aut q̃ vadat. Itaq̃ Bernā. testatur B in se nūq̃ sciri datū eē. q̃ tñ exptū se plures asserit hūiliter sanctispūs pñtiam ex intimo motu cordis siue mētis. Mirabitur igiť fortassis aliq̃s. q̃ pacto psona status inferioris/ dicat se freqnter agnoscere vñ spūs veniat: psertim cū dixerit christꝰ nichodemo. Vocem inq̃t eius audis ⁊ nescis vñ veniat aut q̃ vadat Quid porro q̃ in spiritibꝫ diuersis multa in inspiratōibꝫ inueniť silitudo. Est enī spūs deꝰ. spiritꝰ angelus bonꝰ. spūs angelꝰ malꝰ. spūs humanꝰ tam rōnalis q̃ aīalis. Potest aūt similis visio spirari p quēlibꝫ hūc spūz suo modo. longeq̃ tñ diuerso/ sz diuersitatem faciliť pcipi q̃dazꝫ silitudo nō sinit apd inexpertos taliū/ q̃ neq̃ p seipos ex acumīe īgenij. neq̃ p eruditōez ī theologicꝭ l' phicꝭ disciplīs. neq̃ p alioꝝ traditionē sciūt talia distinguere Certe nec mirandū cū paucissimos inueniamꝰ. q̃ plene sciūt secernere cogitatiōes ⁊ affectiōes sue rōnalis anime vt rōnalis est/ ab illis q̃ sunt animales videliczꝫ in sensu cōmuni vl' organo fantasie. Quē inuenies pcor ex timētibꝫ deum/ peccataq̃ fugientibꝫ/ q̃ semp ⁊ in oīb ad liquidū pspiciat dū tēptatiōes vigēt/ si sensus eorꝝ sit tm̄modo in imaginatiōe vl' cōsensus in rōe. Adeo non facile ē discernere sensuz a ꝓsensu. Quāto plus hꝫ difficultatis pbatio q̃druplicis pnoīati spūs/ dum videlicet instinctꝰ vnus/ vl' inspiratio vehemens tangit mentē/ si sit a deo/ l' ab angelo bono/ aut malo/ vel a ppro spū hūano. Cuiꝰ rursus sensus portio dupleꝫ superior ⁊ inferior ascripta est. Cuiꝰ sentire diuisionē pfecte dat illud ꝓbū dei: q̃d pertingit vsq̃ ad diuisionē spūs ⁊ aīe. Qualē in se diuisionē passa erat q̃ exclamauit. Magnificat aīa mea dñm. Dehinc secernens spūm ab aīa: subiunxit. Et exultauit spūs meꝰ in deo salutari meo ¶ Hec interim sub cōpendio cursim notata sint q̃tinꝰ dū ad singularia descēdendū erit/ faciliꝰ hac occasione sapiētiores diiudicent psuasum hñtes viuere hoīem/ cuiꝰ nomē sit in libro vite/ cui pluries ⁊ in pl'ibꝫ psonis huiꝰ tpis: datū est experiri ⁊ praticare omnia que dicta sunt.

¶ Finit tractatꝰ de pbatiōe spūuz magistri Johis de gerson cancellarij parisieñ. in Constantia. Anno dñi. M.cccc.xv. in die scti Augustini tpe general' ꝓcilij inibi celebrati/ editꝰ ppter aliq̃ q̃ de canonisatione Brigide in pfato cōcilio oriebantur/ sub.xij. ꝓsiderationibꝫ cōprehensus.

Tractatus eiusdem

Cancellarij parisieñ. de examinatione doctrinarum.

Attendite a falsis ꝓphetis clamat christꝰ sūmus doctor nr̄. Cui cōsonat apl's suꝰ doctor in ꝓitate. Doctrinis inq̃t varijs ⁊ pegrinis nolite abduci. Patres ⁊ frēs/ q̃ hꝫ aures audiēdi audiat. qz nulla monitio salubrior. nulla si negligať poterit eē piculosior. Quia sic venenū corpus enecat. sic ꝓphetie false/ sic doctrine varie ⁊ pegrine trahūt aīas ad interitū/ non q̃lē cūq̃ sz eternū. Turbāt insup eccl'iaz/ politias demū oēs tpales ⁊ spūales euertunt. ¶ Quapropť occasionibꝫ intra cor ab extraq̃ suscepta, ꝓposuit nr̄a sedulitas opusculū cōponere. q̃druplici mō de examīatiōe doctrīaꝝ. Prio theologicalit. scdo ex ēplarit. tcio phisical'r. q̃rto ꝓtical'r ¶ Priꝰ modꝰ q̃ pñtꝭ ē opusculi/ sex cōsideratiōes

de examinatoribꝫ idoneis doctrinaꝝ/ ⁊ totidē de examinatiōis arte ꝑstringet/ q̄ notant̄ in his ꝟsibꝫ. Conciliū. papa. p̄sul. doctor. bñ doct⁹. Discretor quoqꝫ spirituuꝫ de dogmate censent. Qualis sit doctrina/ docens q̄s/ quiqꝫ sodales. Si finis sit fastus/ questus siue libido. ¶ Protestamur in p̄mis nihil nos in docendo vl' narrādo fore dicturos/ intentiōe corrupta fauore l' odio/ sed tanq̄ꝫ in articulo mortis positi/ corā iudice deo/ volum⁹ cautelas insinuare/ cōtra falsas prophetias suspectasqꝫ doctrinas/ maxime diebꝫ istis malis/ qñ studiū theologie refriguit qñ magna ex parte dissipatuꝫ est/ vbi potissime florere solebat. Fiet insup̄ sermo p̄sens talibꝫ ⁊ ꝓ talibus/ qual' fuisse laudat̄ iob/ q̄ sunt simplices ⁊ recti ac timētes deū ⁊ recedētes a malo/ ne dyabolus cui⁹ nō ignoram⁹ astutias improuisos forte repiat seducatqꝫ Tales alloq̄mur venerādos p̄res carthusieñ. ⁊ celestinos/ q̄s afflictos/ vt iob/ oꝑtet esse in terra hus/ que sonat concilium Cōuenit ⁊ orientales esse/ ꝓ susceptiōe luminis gloriosi/ q̄bus testimoniū ꝑhibendum est de lumine. Anīa deniqꝫ iusti annūciat aliquādo vera. plusq̄ꝫ septē speculatores constituti in excelsum ad speculandū ¶ Quibus añ locutis discurram⁹ ꝑ vnāquanqꝫ ꝯsiderationeꝫ/ duodecī veritates aliquasqꝫ cautelas miscendo.

Prima cōsideratio.

Examinator auctentic⁹ ⁊ finalis iudex doctrinaꝝ fidē tāgentiū est generale conciliuꝫ. Deducit̄ hec ꝯsideratio primitus auctoritate generalis cōcilij constantieñ. cui forte par ī duratiōe nullū fuit/ Forma decreti sui satꝫ habet̄ ⁊ posita est in tractatu de ꝑtāte eccl'iastica/ ⁊ in opusculo. An liceat appellare a papa. Sumit̄ insup̄ ab euangelio cū rōne talis ꝯfirmatio. Christ⁹ fuit sup̄m⁹ ⁊ optim⁹ institutor eccl'ie nō deficiens ī necessarijs/ q̄ ⁊ dixit. Ecce ego vobiscū sum vsqꝫ ad ꝯsūmatōeꝫ secl'i. Oportuit igit̄ in eccl'ia relinq̄re regulā infallibilem ꝓ fide ꝟuāda/ ⁊ dubijs emergētibꝫ terminādis. nō aūt repit̄ in terrꝫ altera tal' infallibilis regula nisi generale ꝯciliū legitime ꝯgregatū. nā ꝑsona q̄libꝫ singularis de eccl'ia cuiuscūqꝫ dignitatꝫ etiā papal'/ circūdata est infirmitate/ ⁊ deuiabil' est vt fallere possit ⁊ falli. Propterea nō imparem posuit Aug⁹. auctoritatē in eccl'ia ⁊ ī euāgelio/ dicēs. nō crederē euāgelio nisi me auctoritas eccl'ie cōmouisset ¶ Opponet aliq̄s q̄ in agibilibꝫ/ ⁊ ꝯstitutiōibꝫ hūanis/ vel sentētijs/ vl' sctōꝝ canonisationibꝫ/ ecclesia falli pōt ⁊ fallere ꝟm iura ⁊ experimētis pl'imis. Rñdet̄ secus eē in his q̄ sūt facti vel iuris hūani/ ⁊ in his q̄ sunt iurꝫ diuini de necessitate salutꝫ cognoscēdi/ cuiusmodi sunt ꝟitates fidei/ p̄cipue articuloꝝ ꝓpterea assistit speciali⁹ vbi nō sufficit humanū auxiliū. sicut in determīatiōe veritatū fidei q̄ꝫ in alijs in q̄bus nō necessario stat sal⁹ ¶ Nihilomin⁹ attēdendū ē multiplicem esse doctrinaruꝫ ꝑ eccl'iam seu cōciliū vice sue approbationē. Quedam approbant̄ vt certitudīalit̄ vere necessarioqꝫ credende. Quedā vt vtiles ad moralē religiosamqꝫ doctrinā/ sine mixtione falsitatꝫ noxie/ nō tñ sunt sic vt credant̄ obligatorie. sed dicunt̄ de pietate fidei. Quedā ꝟo solū ꝑmittunt̄ vt legant̄. nō q̄n sint mixte falsitates/ sꝫ hñt aliunde pl'imas vtiles doctrinas/ sicut sūt scripta multoꝝ doctorū. Et ita Aug⁹. sua scripta recipi volebat. Noli inq̄t meis lr̄is q̄si canonicꝫ scripturꝫ de se deseruire. Et iteꝝ. Negare nō possuꝫ nec debeo sicut in ip̄is maioribꝫ. ita multa esse in tā multꝫ opuscul' meis/ q̄ pñt iusto iudicio et nulla temeritate culpari. Sumit̄ hic duplex ꝟitas. Canonisatio ꝑsone nō cōpellit firmit̄ adherere doctrine sue. Patꝫ etiā ī martyribꝫ. vt ī btō Cypriano. Patet de pl'ibꝫ canonisatꝫ. q̄ꝝ q̄tidie positiōes a scolasticis nō tenent̄/ sed palā negant̄/ aut cū reuerētia si fieri pōt exponunt̄. ¶ Altera veritas. Debet cū maturitate maxīa ⁊ nō sine grandi necessitate rei publice/ determīatio fieri ī materijs fidei maxime cōdendo articulū vniuersalit̄ obligantē. Alioq̄n formidandū est de scādalo vel scismate nō facilit̄ extermīabili si q̄ dissenserint. Doceat nos scisma grecorum Hac rōe sacre theologie facl'tas parisieñ. freq̄nter dū q̄runt̄ ab eadē decisiōes dubiorū q̄si neutroꝝ. solet nō ꝑ se totā dare determīationē/ sꝫ deputatos ꝓ cōcilio dando suos cōmittere. Quāto ampli⁹ hec auctoritatꝫ g̃uitas/ ē in generali ꝯcilio/ necnō in sūmo pōtifice ꝯseruāda. Neqꝫ tñ ita declinandū est ad nihil determīandū/ q̄ ap̄tū in fide ⁊ moribꝫ scandalū radicet̄ ⁊c.

Secũda ꝓsideratio

A Examinator iuridicꝰ doctrinaꝝ fidem tangentiũ: papa sup̃mus est in terris post generale ꝓciliũ vel cũ ipo. Deducit auctoritate canonũ/cuꝫ rõne morali: p̃supposita fide. Quoniã sup̃mus in omni policia iurꝫ habet dubia circa policiã emergentia determiare/vel interp̃tari: vl' declarare cum appositiõe penaꝝ in rebelles. hoc aũt ẽ iudiciũ auctoritatiuũ. ¶ Diceret aliq̃s. nõ oportet ita fieri: cũ papa sit deuiabilis: nõ enĩ est magꝰ ꝓfirmatꝰ q̃ꝫ petrꝰ erat. Uñ reprehensus est a paulo eo q̃ nõ recte ambularet ad veritatẽ euãgelij. Confirmat hec obiectio ꝓsideratiõnẽ p̃cedentẽ: sed plꝰ infert q̃ꝫ oportet. Necꝫ enĩ põt assidue cõciliũ generale haberi p̃sentialit̃ p decisione dubioꝝ/nec expediret passiz ita fieri. Suprem̃ aũt in eccl'ia facilit̃ adit̃. Qui si nollet oĩno ꝑtinacit̃ ea q̃ sunt fidei declarare. vel erraret declarãdo/supest iudiciũ concilij. Porro nõ sequit̃ papa p̃t in diffiniẽdo fallere vel falli/igit̃ nõ est iudex idoneus sicut in alijs ꝑtꝫ instantia ¶ Concludit̃ tñ ex hac radice duplex veritas. Prima q̃ determinatio solius pape in his q̃ sunt fidei nõ obligat vt p̃cise est tal' ad credendum. Alioq̃n staret in casu q̃ quis obligaret̃ ad ꝓtradictoria/vel ad falsum ꝓtra fidẽ. Secũda veritas est/q̃ sentẽtia pape ligat oẽs fideles ad nõ dogmatisandũ cõtrariũ: nisi p illos ꝛ apud illos. q̃ manifestũ cõtra fidem depbendũt errorẽ. ꝛ scandalũ grande fidei suo silentio fieri: si nõ opponerent se: cognoscũt. Q, si fieret p̃secutio sentẽtiaꝝ ꝛ penarũ cõtra eos/sciant beatos esse q̃ p̃secutionẽ patiunt̃ ꝓpter iusticiã. Supest q̃z remediũ cõciliij general': cui̊ finalis auctoritatiua. iudicialisq̃z ꝑtãs fundata ẽ indestructibiliter in illo ꝟbo christi: de correctione fraterna. Q, si eccl'iam nõ audierit sit tibi sicut ethnicꝰ ꝛ publicanꝰ. Cui legi haud dubie subest papa/licet hactenꝰ mltis hec veritas nõ placeret: ꝓpter inordiatum fauorẽ ad summũ pontificẽ. vel scripta sua male suscepta/plus q̃ꝫ ad christuꝫ ꝛ euãgelia. Hũc aũt opposita falsitas ẽ heresis expresse dãnata p concilium Cõstantien. cum alijs multis in vtilitatez totius policie christiane.

Tercia consideratio

Examinator iuridicꝰ ꝛ ordinarius doctrinaꝝ hmõi/ est p̃latus in sua iurisdictiõe: cui cõmunicat inq̃sitor. Deducit̃ hec ꝓsideratio p canonicas monitiões: ꝛ cẽsuras p̃latoꝝ exhortatiuas/vt dioceses suas extirpare studeant ab hereticꝭ ꝛ heresibꝫ pnicio sisq̃z doctrinis. Sumit̃ p̃terea rõ ꝓportionalis ad auctoritatẽ pape: necnõ p ordinẽ hierarchicũ figuratũ in concilio dato moysi p iethro socerũ suuz ¶ Sed notet̃ hic duplex veritas. Prima q̃ nullus eps inferior põt condere articulũ fidei catholice/q̃ videlicz ad totã eccl'iam se extendat. Non enĩ p̃t in eos obligationẽ ferre q̃s nõ habet ĩ iurisdictiõe subiectos. Differt igitur determiatio pape: qm̃ general' est. ꝛ ad oẽs catholicos se extẽdit q̃ ad penaz. Sic intelligere debẽt dicẽtes nullũ p̃ter papaz condere posse articulũ. Alioq̃n fallerẽtur qm̃ in suis diocesibꝫ p̃lati ius habent cum appositiõe cauti ꝓsilij ¶ Pro q̃ sit secunda veritas distinctiõe p̃missa. Q, aliq̃ sũt doctrine palã hereticales apud oẽs. Alie dubie simplicibꝫ: sed manifeste sapiẽtibꝫ et peritis. Tercie veluti neutre hũtes pro se doctores cũ rõibꝫ ad vtrãq̃z ꝑtem ꝓbabilibus: nec in vna tm̃ diocesi vel paucis. sed apud oẽs christianos aut longe plurimos Est g̃ veritas/q̃ in primis ꝛ secũdis auctoritas inferioꝝ p̃latoꝝ se extendit ꝛ ad suos tm̃modo. In tercijs ꝟo nequaq̃z. qm̃ merito dicunt̃ maiores cause fidei/ꝓp̃t̃ difficultatẽ decisiõis: cũ ꝑiculo scandali. ideo sunt ad sedẽ eccl'ie. vl' ad sedentẽ in ea summũ pontificem referẽde. Iuxta illud. Si q̃d ambiguũ vl' difficile tẽ. vocans causaz grandẽ. nõ rõe materie. sed ambigue difficultat̃ in termiatiõe. Cui̊ distinctionis ignorãtia vl' dissimulatio culpabil'. ñ paucos depulit ĩ errores/scãdalosaq̃z iudicia. Ꝯ ordiariã ꝛ doctoralẽ p̃tãtẽ nr̃a tẽpestate

Quarta ꝓsideratio.

Examinator p̃tim autẽtic̃ p̃tim doctrinal' hmõi doctrinaꝝ ẽ q̃libet ĩ sacre theologie facultate licentiatꝰ aut doctor. Deducit̃ hec ꝓsideratio p formã ꝟboꝝ q̃by dat̃ licẽtia mgr̃alis Ego auctoritate ap'lica/dicit

cancellarius/do tibi licentiã legendi.regẽ
di.disputandi.docendi in sacra theologie
facultate/hic ⁊ vbiq; terrarũ. In noĩe pa/
tris ⁊ filij et spũssancti. Amen ¶ Ex hoc
absq; vlteriori deductione sumit̃ duplex
veritas. Prima ꝙ doctores theologici nõ
sunt arcẽdi sine causa rationabili ab exer/
citio p̃dictorũ actuũ.quoniã papal' aucto
ritas licentiã confert eis.nõ ita tñ/q̃n dio
cesani seu locoꝝ ordinarij:pñt obsistere vl'
nõ consentire ꝑ rationabili volũtate. Ex
emplũ de ptãte sacerdotali q̃ equalis est ĩ
quolibet q̃ ad corp⁹ christi verũ. sed diuer
sificat̃ quo ad mysticũ/qd̃ iurisdictiõis re
spicit potestatẽ. Exemplũ in mgr̃is in ar/
tib:q̃ nõ legũt semꝑ artes vbi volũt. nisi
scolasticoꝝ ꝯsensus habeat̃ ¶ At vero su
mit̃ ex hac declaratiõe veritas altera. Q;
doctores theologici nõ obligant̃ p̃cise ex
ptãte sibi tradita/p̃dictos actus legẽdi.p̃
dicandi ⁊c̃.passim exercere. Secus de p̃la
tis ordinarijs:quoꝝ officio pastorali an/
nexũ est debitũ vel obligatio p̃dicandi ⁊c̃.
subdito sibi gregi.sicut iungit apl'us hec
duo pastores ⁊ doctores/qd̃ ratio manife
sta cõuincit. Oportet enĩ q̃sdã esse ĩ eccl'ia
qui sint ex officio instituti tales act⁹ exer/
cere. Alioq̃n nõ fuisset instituta ꝑfecte:cõ/
tra illud dei ꝑfecta sunt opa. Nõ aũt sunt
alij sic obligati ꝑ officiũ q̃ꝫ pastores simul
⁊ doctores:⁊ nõ soli doctores. ¶ Possent
ꝯsequẽter inferri veritates multe salubres
de necessitate studij theologici:nisi silenti
um breuitas indiceret ¶ Dictũ est p̃cise ⁊
passim/quoniã aliũde põt doctor theolo/
gus obligari p̃dicare vl' docere/vl' scriptu
ras interp̃tari:ꝟbo vl' scripto:duꝫ necessi/
tas imminet/hereticos ⁊ hereses repellen
di Aut qꝛ videret̃ ingrat⁹ dõis dei/quẽad
modũ loquũtur q̃rẽtes si sacerdos nõ be
neficiat⁹ possit sine pc̃to ab om̃i celebrati
one cessare. Addit̃ tercia causa dũ speciali
ter mittit̃ ꝑ ordinariũ suũ/quo casu tenet̃
sibi de sustentatiõe sua sufficient̃ ꝓuidere
qua data/iã ꝯtrahit̃ obligatio q̃si pastora
lis in p̃fato doctore Neq; enĩ tũc dicere p̃t
in sui velamẽ ocij. Nemo me ꝯduxit.

Quinta cõsideratio

C Examinator huiusmõi doctrĩa/
rũ est:ꝑ modũ doctrine/q̃libet
in sacris litteris sufficiẽter eru
ditus. Deducit̃ hec ꝯsideratio
ꝑ illam maximã a sapiente ⁊ philosopho
positam. Q; eorũ que quisq; nouit est iu/
dex bon⁹. Iterum qꝛ nullis existentib; q̃/
bus cõferret̃ gradus licẽtie. qꝛ vel nollẽt
recipe/vel nemo conferret. Possent nihilo
minus p̃lati secũ assumere ꝑ plebis erudi
tione:⁊ fidei concilio sufficienter in sacris
litteris eruditos. ¶ Hoc tamẽ obseruato
ꝙ dignus est mercenari⁹ mercede sua/con
tra illos q̃ precijs ⁊ magnis pensionib; cõ
ducũt procuratores:⁊ aduocatos:vl' soli/
citatores causaꝝ prophanarũ.theologos
vero vix vel gratis dignant̃ assumere. A/
deo terrã sapit anĩalis homo.adeo querit
nõ que dei sunt sed sua.nec tam sua frequẽ
ter ex abusu ¶ Iungat̃ huic cõsideratiõi
cũ sua declaratiõe duplex veritas. Prima
staret ꝙ aliq̃s simplex nõ auctorizat⁹/eẽt
tam excellenter in sacr̃ litter̃ eruditus:ꝙ
plus esset credendũ in casu doctrinali sue
assertioni/q̃ꝫ pape declaratiõi. Constat eĩ
plus esse credendũ euãgelio q̃ꝫ pape. Si
doceat igit̃ talis eruditus veritatẽ aliquã
in euangelio cõtineri.vbi ⁊ papa nesciret
vel vltro erraret: patet cui⁹ preferẽduꝫ sit
iudiciuꝫ ¶ Altera veritas. Talis erudit⁹
deberet in casu/si ⁊ dũ celebraret̃ generale
conciliũ.cui ⁊ ip̃e p̃sens esset:illi se oppo/
nere/si sentiret maiorem partẽ ad opposi/
tum euangelij:malicia vel ignorantia de/
clinare. Exemplũ/beatissim⁹ dedit hilari
us. ¶ Unde q̃ꝫuis ab initio militantis ec
clesie/que cõponebat̃ ex apostolis: ⁊ ĩme/
diatis successorib; nouiter ⁊ certitudina/
liter a christo doctis.de multis que nõ sũt
scripta plus esset credendũ auctoritati ta
lis eccl'ie.q̃ꝫ euangelio cuicũq;:priusq̃ꝫ eẽt
ab ea receptũ vel auctorizatũ. Nihilomi/
nus post approbationẽ ⁊ auctorizationẽ
q̃ttuor euangeliorũ ꝑ dictã ecclesiã/pl⁹ es/
set credendũ euangelio q̃ꝫ alteri cuicunq;
humane auctoritati Non dicit̃ q̃ꝫ toti⁹ ec
clesie.quoniã illa est auctoritas dei ⁊ euan
gelij. Nec potest errare in fide:lege stante.

Sexta consideratio

D Examinator huiusmõi doctrĩa/
rum. Est om̃is habens discre/
tionem spirituũ: q̃ntum h̃ do/
num spiritussanctus in eo vult
extendi. Deducitur ex terminis: quoniaꝫ
spiritussanctus in manifestatiõe veritatis
ĩtima:nec fallere nec falli p̃t. quẽadmodũ

theologi fundant/ q̃ nec fidei nec sensui litterali scripture subesse potest falsuz. Alioquin nihil auctoritatis ad credendum/nihil roboris ad persuadendũ sibi subsistere. Est autẽ sensus litteralis nõ soluz grãmaticalis/sed nec stricte logicalis. Ueruz ille quẽ spiritussanct⁹ principaliter intendebat. qui ex circũstantia littere cũ causis dicendi ⁊ modis exponendi magis patet. Unde generaliter in parabolicis locutionib⁹ sensus litteralis est: nõ qui p ꝟba sed p res ⁊ facta designatur/ vt de lignis cõstituentib⁹ sibi regem ⁊c. Porro donũ discretionis spirituũ/quãdoq̃ datur ad priuatam instructionẽ recipientis: quasi priuata lex. De qua canon tradit eos qui priuata lege ducunt generali nõ teneri. Est autem operatio sua facere quodã intimo sapore cũ illustratione certa: cognitã esse veritatem. Exemplũ de Monica matre sancti augustini/ ꝓm relationẽ eius in confessionibus. Datur aliquãdo discretio spirituum principaliter ad edificationez eccle/sie: sicut ⁊ donum ꝓphetie. vel linguarum vel gratia sanitatũ cum similibus Et hoc repitur in reprobis ꝓm apostolũ ⁊ euãgelium. Quibus si semper ⁊ quomõ credere debeant fideles: grandis questio est. Quã videtur sũmatim absoluere canon dicẽs. Nemini dicenti se missum desuper: oportere credi: nisi de sua doceat missiõe: exemplo Jobannis baptiste. ¶ Juxta qd̃ sumitur prima veritas. Q̃z habendi sunt suspecti vel nõ statim admittendi in doctrinis suis/ maxime si sint extranei. tales qui se dicũt discretõez ⁊ visiõez spirituũ: dono sanctispirit⁹ possidere. Alioq̃n q̃ cito credunt leues sunt corde: ⁊ faciles ad errorez Quid fiet igitur. Certe iudicium expectabitur ꝓm p̃missos quinq̃ gradus examinandi doctrinas ab infimo vsq̃ tandẽ ad supremũ. Quod est conciliũ si res apparuerit prioribⁿ ambigua. ⁊ vrgens decisio reputetur ¶ Altera veritas. nemo facile debet estimare se priuata lege moueri. q̃n humano se paratus sit subdere parereq̃ iudicio. quoniã nõ est dissensionis de⁹. Neq̃ formidet/ qui huiusmodi est: si cuz vera humilitate cõsilium querit alienum: se p̃ pterea decipiẽdum. vel a spiritu sancto deserendum. exemplo predicatoris nr̃e etat̃ egregij magistri vincentij. ¶ Concludit domin⁹ Bonauentura pro p̃missis: vbi querit si quis possit excusari adorando diabolum ostendentẽ se vice christi. Q̃z neq̃ q̃z. Ratio. quia superest tali casu triplex remediũ. videlicet suspensio iudicij proprij petitio alieni consilij. aut tandez imploratio diuini auxilij. quod nõ deerit faciẽdo quod in se est primis duob⁹ modis. Exẽplo beatissimi martini. ⁊ aliorũ plurimorum. ¶ Obijcit idẽ Bonauentura de adoratione eucharistie quãdoq̃ nõ consecrate in manib⁹ sacerdotis. Respondet casuz istum cõmunẽ esse. qui semp implicitã habet conditiõem vl' presumptionẽ q̃ sacerdos fecerit ꝓm debitũ ecclie ritum: que cõditio nõ debet exprimi in adoratiõe. Saluatur tamẽ adoratio ne peccatũ sit ꝓpter morem fideliũ. Exempluz de adoratione imaginũ. Non sic de adoratione panis in mensa/ etiã si cõditio poneretur/ dicendo: adoro te si tu sis consecratus. Non enim sunt tales circũstantie prout in altari. ¶ Sumitur inde ꝓsequẽter cautela pro laicis circũstantib⁹ altari/ q̃ hostiam nõ adorent quãtũcũq̃ videatur in manib⁹ sacerdotis. nisi cum eleuatur ⁊ postmodũ. Sz nec sacerdos caute facit nõ abscondendo visionẽ a populo dum cõsecrat. Aut corrinarũ vsus deberet opponi Aut a circũitu altaris arcẽdi eẽnt alij/ maxie populares.

¶ Secũda pars principalis.

Prima consideratio

Attendendum est in examinatione doctrinarũ. Primo et principaliter si doctrina sit cõformis sacre scripture. taz in se q̃z in modi traditõe. Declaratur ex auctoritate beati Dyonisij dicentis in sentẽtia. Nihil audẽdum dicere de diuinis/ nisi que nobis a scriptura sancta tradita sunt. Cuius ratio est. quoniaz scriptura nobis tradita est tanq̃z regl'a sufficiens ⁊ infallibilis pro regimine toti⁹ ecclesiastici corpis/ ⁊ membrorũ vsq̃ in finẽ seculi. Est igitur talis ars. talis regula vel exemplar. cui se nõ conformãs alia doctrina. vel abijcienda est vt hereticalis. aut suspecta. aut imptinẽs ad religionẽ prorsus

est habēda: Hinc glosa quedā super illud Apparuerunt moyses ⁊ helyas loquētes cum eo: scilicet iesu in transfiguratione. Suspecta est omīs reuelatio quā nō confirmat lex ⁊ prophete cuz euangelio. Que tria significant moyses helyas et christus Alioquin delusiones demonum. aut potius proprij capitis fantasiationes/ q̃ reuelationes habeantur. Talibus ideotis obijciatur illud christi. Erratis nesciētes scripturas ¶ At vero dicet aliquis. Ecce q̃ a principio et vsqz nunc/ doctrine salubres tam verbis q̃z scriptis inserte sunt quas scriptura sacra nō continet. Immo cōtinet respōdemus/ fm aliquem graduz veritatum catholicarum. quos gradus q̃ niam alibi explicauimus breuitas hic nō apponit ¶ Queret alius quid sibi vult finis huius cōsideratiōis loquēs de modo traditionis scripture Nūquid potest alia salubris doctrina taliter tradi q̃ redderetur inepta ⁊ nociua. Potest vtiqz. Ponit ad presens exemplū de doctrina raymundi lulli que quidē alta ⁊ vera ⁊ copiosa multa continet/ nō tamē in multis absqz ponibili calumnia/ de quibus nihil ad presens Hoc vnum placet inserere temptibus nostris in sacra theologie facultate parisius institutū. Habet ipse lulli modū traditionis specialem/ sub magnis voluminibus ad certa nomina/ ad caracteres/ ⁊ figuras. Sensit eadem facultas nōnullos de suis suppositis. vt proni sumus ad nouitates. velle traditionē huiusmodi multiplicare p studiū. Nam ⁊ in arrogonia dicit edoceri. Constituit protinus statutū/ quod patribus carthusien. prope parisius significauit p litteram. habent enī copiam librorum dicti lulli. Quo statuto prohibebat omnib̄ suppositis suis/ ne derelinquētes modum doctrinalē sanctorū doctorum p ecclīam approbatoꝝ. ⁊ qui tent̄ est hactenus in sacra theologie facultate/ transiret ad nouam hanc fantasiandi curiositatem

F ¶ Elicitur ex his cum p̄cedentibus duplex cautela nedum pro examinatoribus sed receptoribus doctrinarū maxime religiosis. quos sua sancta nō dicam rusticitas/ cū hieronymo/ sed humilis ⁊ deo amabilis simplicitas/ cōmendat. Nam q̃ ambulat simplicit̄ ambulat ꝓfidenter. Simpliciter intellige nō ignoranter/ nō infantili sensu. nō negligenti. vel hebeti intellectu. sed absqz plica dolositat̄. verfutie. curiositatis superbie. Alioquin qui ignorat ignorabitur ¶ Prima cautela sit eis. nullam recipe doctrinaz absoluto iudicio. nisi altero ser modozū prime partis approbatam. ⁊ eo magis si sermo vel modus sit extraneus/ a cōmuni sermone doctorum. q̃uis sententie graues apparerent morales vel philosophice. Theologizat aliquādo demon: ait climacus: ⁊ patet in euāgelijs/ etiam coꝶ iesu quē tentare presumpsit ⁊ dicere. Scriptum est. Angelis suis mandauit de te ⁊c. nihilominus prohibuit christus. Cui paulus ⁊ alij se ꝓformant ne testimoniū quātūlibet in supficie veruz acciperetur a demoniacis vel phitonibus vel simulacris: ⁊ prophetis insanientibus vt sibille sunt/ ⁊ ventiloqui. cum ceter̄ magicis maledictis. Nam que cōmunicatio luc̄ ad tenebras: ⁊ christi ad belial. Ratio prima. quia sunt excōmunicati. ¶ Secūda. quia nullū verū bono fine dicūt. Tercia quia cōtinuo aut tandē falsitatez ingerunt. Et si mille premiserint ꝟitates. Nō est enim doctrina fallens que vera non misceat fm Bedā. ¶ Altera cautela est. Cōferre protinus doctrinā que terminos habet extraneos. vel sententias nouas ⁊ peregrinas. ad terminos doctorum cōmuniū ⁊ sententias eorum. Hoc christus contra diabolum egit. Hoc magnus antoni̇ docuit. Hoc paulus intellexit cū diceret ad discipulum. prophanas vocum nouitates deuita. Hoc Augustinus vob̄ inquit ad certam regulaz loqui fas est. Hoc Hieronymus. Ex verbis inquit inordinate p latis oritur heresis. Hoc serenissime custodiuit sacra theologie facultas pisien. Cuius vnum e multis sit hoc exemplū/ vnus licentiatus posuit in vesperijs. Q̃ pater erat causa filij. id est pater generat filium. Confestim oppressum est os eius/ neqz sibi permissum est talibus vti terminis. licet ostenderet exponendo se verum tenere sensum. Sic Augustinus loquens de sato iuxta philosophorum aliquorum verā sententiam/ q̃ deus erat fatum. Tene inquit sententiam: sed corrige linguam.

Secūda ꝓsideratio.

B Attendendum est in examinatiōe doctrinarum cuius sit ꝓditionis docens seu publicans siue scribēs

Declaratur quia nõ modicum refert ĩter doctum rei quaz loquitur ⁊ inter indoctũ inter senem ⁊ iuuenem/inter morigeratuz ⁊ dissolutum. inter homĩem boni naturalis iudicij ⁊ patiẽtem in cerebro vl' imprudentem. Demum inter virũ et mulierem. Fuit Galienus in arte sua peritissim⁹ medicine. Demini dum puerulus studerez in artibus ip̃m irrisum: quia posuit quartam figurã in silogismis. Mittit inquiũt falcem suã in messem alienam. quia nõ logicus sed medicus est. Loquitur aduersus eundem rabbi moyses medic⁹. Quia p̃sumens de sciẽtia medicine. p̃sumpsit cõsequẽter de multis: tanq̃ illa sicut medicinam cognosceret/in quibus turpiter ip̃m errasse notauit. Et hic error familiarꝫ ad modum sapiẽtibus huius seculi/qui duz se vident honorari pro aliqua scientia. sit legum. sit canonũ. sit industrie mundialis laxant faciliter ora de sermonib⁹ quos nesciunt. vt de theologia/quasi verecũdarentur aliquid ignorare Aut aliquãdo maiori dementia/que nõ cognoscũt in se. despiciunt in alijs tanq̃ supuacua ⁊ noxia/ne videantur ea que sunt vtilia/nequaq̃ cognoscere. Quãto cõsultius iubet sapiens Prudentie tue pone modum. quoniã magna pars sciẽtie est. dicit hieronymus scire quid nescis. Magne demum modestie taliter agnoscere. ¶ Porro differentie patent relique. De senibus expertis. quibus ideo est sapiẽtia. De bene morigeratis q̃si humilibus. De naturaliter prudentibus respectu iuuenum. quos ait Aristoteles. nullus eligit/cum cõstet eos nõ esse prudẽtes propter inexperientiam. Respectu q̃z maliuoloꝝ q̃s excecat malicia. Respectu deniq̃ melancolicorum/qui seip̃os regere vel propriam domũ nesciũt/desipiẽtes in manifestis ¶ Postremo sexus muliebris ab apostolica prohibet auctoritate. ne palam doceat. doctrinam intellige seu verbo seu scripto/nomĩe suo publicatam/maxime si fuerit ad viros. nec qualescũq̃ sed sapientes sed eruditos sed status in deuotione vel religione p̃cellentis. Sentẽtia est Gregorij/presumptiõem esse/velle docere sanctiorem doctioremq̃. Culpat Hieronymus eos qui discũt (prohpudor) a feminis qd̃ viros doceãt. Quid si talis sexus apposuerit ambulare in magnis ⁊ mirabilibus sup̃ se. visiones quotidie sup̃ visiones addere. lesiones quoq̃ cerebri p̃ epilẽtiam vel congelatiõem. aut aliaz melancolie speciem/ad miraculũ referre. Nihil deniq̃ dicere nisi vice dei. sine medio reuelãtis. Appellare sacerdotes dei filios suos. docere eos professionem suam in qua nutriuntur assidue/qualiter obedire sup̃ioribus deberẽt etiam vbi diabolus eẽt incarnatus. Q, si dolent in aduersis pro sensualitatꝫ amore/ sunt imperfecti. cũ nec paulus nec maria ĩmo nec christus haud dubie perfectissimi fuerint doloris expertes ĩmo si desunt pene sensus. qualis erit patientie virtus. Dicit altera se annihilataz fuisse pro morula temporis. Alteta q̃ mirabiliori vniõe deus vniebatur sibi/q̃ humanitati suscepte christus iũgebatur. cuz talibus sine numero/que nec magnis voluminibus plene referẽtur. aut relate conuincerẽtur p̃ singula. Dictum est grauiter a poeta. varium ⁊ mutabile semper femina. Quales describens apostolus vitare docuit curiosas ⁊ verbosas ductas varijs desiderijs. Et ve parẽti nostre prime. que primo verbo sup̃ relatione diuini p̃ceptibis mẽtita est Precepit inquit deus ne comederemus/⁊ ne tangeremus. hoc addidit ne tangeremus. sequitur ne forte moriamur. Ecce incertuz retulit qd̃ erat certissimum. ¶ Neq̃ tamẽ ista dicẽtes derogamus gratie dei/neq̃ mulieruz quas elegit priuilegiate sanctitati. sed nobis vigilandum est aduersus astutias diaboli iam ab initio ceptas. ¶ Et cautela duplex inter alia sumẽda est. Prima om̃is doctrĩa mulierum maxime solennis verbo vl' scripto reputanda est suspecta/nisi prius fuerit altero sex modoruz quos prima pars refert diligẽter examinata/ ⁊ multo amplius q̃ in doctrina virorum. Cur ita. Patet ratio. Quia lex cõmunis nec qualiscũq̃. sed diuina tales arcet. Quare. Quia leui⁹ seductibiles. quia pertinacius seductrices. quia non constat eas esse sapientie diuine cognitrices. Aliud quoq̃ est garrire que venerint ad fantasiam. Aliud de scripturꝫ sanctis proferre sermonem. istud cum artis stabilitate subsistit. Aliud dilabitur sine firmitate. Ubi sunt scripta tot deuotissimarum eruditissimarumq̃ feminarum sicut paule sicut eustochium. Certe nulla sup̃sunt. quia nulla presumpserũt ¶ Secũda cautela que tacta est. Cõferat statim

Virgilius

doctrina ꝑ singulas sententias ⁊ verba/si sit conformis ad doctores approbatos/⁊ si sic/quid addit ad illos in pondere sentẽtiarum. vel religionis edificatione pensetꝫ Sunt enim doctrine quedam habentes folia verborũ q̃i speciosissima. que si discutiantur inueniuntur similes ficulnee/cui maledixit dominus. quia sunt sine fructu aut pro fructu reddunt instar pomorũ zodome solum cinerez. quo turbatur sensus nõ reficitur affectus. nec tandez illuminatur intellectus. ¶ Notetur ad extremum q̃ sancti prophete/⁊ doctores iam vniuersaliter approbati/recipiunt in suis verbis obscuris vel ambiguis interpretationem qualis non debetur nouellis prophetantibus de corde suo/aut prius q̃ constiterit quasi de suo/q̃uis diuino.

Tercia consideratio

Attendendum est in examinatione doctrinarum/cuius conditionis sunt huiusmodi doctrinas vel audientes/vl' conducẽtes/vel recipientes. Dixit sapiens de principe/id quod ad om̃s trahi potest. Qui libenter audit verba mendacij/ omnes ministros habet impios. Quid nempe est efficatius ad corrumpẽdã om̃em doctrinã/quam adulatio subdola. vel consulentiũ. vel conscribentium. vel audientium. vl' recipientium/cũ indiscreta laude ⁊ ĩexaminata gloria/simul cum admiratione. O q̃tiens vidimus impletum illud comici de adulatore/hic profecto ex stultis insanos facit. Quod in de amicicia vetuit cicero: dicens hoĩes adulationis impletos vento sibi sumere species improbissimas vel errore suo fundatas/vnde nihil supest ip̃is nisi discrimen et perditio/ dum tales hi se reputant quales audiunt/ doctos. sapientes. deuotos. eloquentes. Quo ꝯtra nihil est optabilius ad virtutem humilem/q̃ libenter nedum audire. sed inquirere diligẽter. qui dicat ei cum omni libertate veritatem. Sint in exemplum nobis lucifer cũ angelis suis. quos quid aliud q̃ propria fefellit adulatio. Sint homĩes qui se tanq̃ deos hac tracti vesania/coli iusserũt extorseruntq̃. ¶ At vero quid ad rem spectat que nũc agitur queret aliquis. Multum certe per omnem modum/quod sub cautela duplici notabim⁹ ¶ Sicut nullum habet vir vel mulier efficacius apud se remedium pro delusionibus euitandis quam eas cum humilitate sedula fugere. nec q̃rere per miracula/vel reuelatiões regi/spreto humano sapientum concilio. sic aliorum respectu nihil fugibilius habere debet/q̃ adulationem indoctoruz vl' prauorum/nihil quoq̃ desiderabilius q̃ herere comitibus. sint confessores. sint alij. qui sine plica dolositatis ingerũt assidue simpliciter ⁊ humiliter sapere. Talem habuisse beatum Bernardum fratrem suuz gerardum referunt. qui nec in manifestis signis applaudebat beato bernardo. Sz cum aspernatiõis cachinno reijciebat. nõ ad nequiciam proteruam. sed humilitatẽ piam agens. Sunt confessores qui de nõ nullis quos vel quas audiunt. verba faciunt in bonum. O q̃ pura mens/ q̃ ĩtegra q̃ sine mortali delicto. Essem talis vtinã cum mei similibus. nõ aduertentes qui taliter agunt se ꝑ indirectum culpare reliq̃s confitentes eis. quos nõ ita predicant/simul ⁊ occasionem dant suis laudibus. nõ qualitercunq̃: sed in confessione mentiendi. Esset hic habẽdus sermo latior. presertim in materia canonisatiõis ⁊ testificationis sumpte ꝑ confessores. Sed sup̃ his ⁊ alijs particularior erit inquisitio facienda/duz modus exemplaris/id est per narrationes exemploruz tractabitur ¶ Sequitur altera cautela pro prelatis: ⁊ specialiter doctoribus/apud inferiores presertim ideotas/ac sine litteris mulierculas. Caueant qui dati sunt in regimen ⁊ exemplum/ne leuiter suis verbis aut factis approbent doctrinas earum/vl' miracl'a seu visiones insolitas/ip̃is maxime scientib⁹/seu coraz eis. Nulla plane posset altera dari talibus ad fingendum fortior occasio. Experti pluries loquimur. ⁊ Gregorius xi. testis fuit idoneus/ sed tardus nimis. hic positus in extremis habens in manibus sacrum christi corpus. protestat⁹ est coram omnibus vt cauerent ab homĩbus siue viris siue mulierib⁹/sub specie religionis loquẽtibus visiones sui capitis. quia ꝑ tales ip̃e seductus. dimisso suoruz rationali cõcilio/se traxerat ⁊ eccl'iaz ad discrimen scismatis imminẽtis/nisi misericors ꝓuideret sponsus iesus/qđ horrendus vsq̃ huc nimis heu patefecit euentus ⁊c̃.

Hic papa cũ eẽt ĩ auinione ꝑ Katherinaꝫ de senis inductꝰ est q̃liter se romã trãsferret. cardinalibꝫ ⁊ ceterꝫ dissuadẽtibꝫ. Quo cũ veniret circa dimidiũ annũ obijt. Extũc cepit scisma qđ circa. xl. annos durauit vrbano. vi. ⁊ suis successoribꝫ in roma videlicet. bonifacio. ix. innocẽtio. vij. gregorio. xij. alexãdro. v. iohãne. xxiij. ⁊ martino. v. vsq̃ ad ꝯciliũ Constatieñ. In auinione vero clemẽte. vij. ⁊ bñdicto. xiij. qui ⁊ petrꝰ de luna electis. Hoc cancellarius nõ ponit nec vsq̃ eã nomĩat. Sꝫ dñs stephanꝰ olim prior carthusie in seits/ postea papie/ asserit ꝓpria manu ex Katherine ꝓprio ore/ easdẽ lr̃as scripsisse ad papã ⁊c̃.

Quarta cõsideratio

K Attendenduꝫ est quis finis sit huiusmodi publicationis doctrinarum/ ꝑm alterum triuꝫ finium qui sunt bonum honorabile/ vtile/ delectabile. Et primo de honorabili vt de fastu describens Augꝰ. hereticum dicit eum esse/ qui alicuius temporalis cõmodi ⁊ maxime glorie. principatusq̃ sui gratia/ falsas ⁊ nouas opiniones vl' gignit vel sequitur. Notat summa de vitijs ⁊ virtutibus in tractatu de fide/ causas octo confectiõis heresuꝫ. Remittamꝰ ad illam/ quã libenter hic ⁊ alibi cõmemoramus summã/ quoniã ex optimis vndecunq̃ collecta est. Cuius auctor contemporaneus satis fuit Guilhelmo parisieñ. ⁊ sancto thome/ vir sine gradu/ de conuentu predicatorũ lugduneñ. Hic nihil in cõpilatiõe de fantasia ꝓprij capitꝫ/ sed de cõmuni aceruo scripturaꝝ doctrinaꝫ nectit. Qui si comparent̃ nouelle visiões nostrarũ vl' nostroꝝ/ o sapiẽtissime deꝰ/ q̃ntũ solidiores. nõ vmbratiles inuenirent̃/ ab eis tñ quibꝫ aduersus sapientꝫ ꝯciliũ non est ꝑsuasum/ q̃ aque furtiue dulciores sunt/ ⁊ panis absconsus suauior. quiq̃ magis ea mirant̃. q̃ vel nõ intelligunt/ vl' insolita sunt/ sepatũ volẽtes hr̃e ꝯuiuiũ/ sil'es atheniensibꝫ volentes semꝑ audire aliq̃d noui prurientes auribꝫ. ¶ Quo ꝯtra sit cautela duplex. Ruminet assidue docẽs vl' scribens/ vl' studens/ q̃s suus sit finis intentꝰ Pauci sunt admodũ: q̃ nõ rñdeant vt tandem saluꝰ fiam. Sed sepe sub generalitate mentit̃ iniquitas sibi/ dũ ad ꝑticulares ⁊ ꝓxios venit̃ fines: ⁊ sub negocio caritatꝫ agit̃ negociũ vanitatꝫ. Tentationẽ suꝑbie reputauit Augꝰ. iõ difficile cognoscibileꝫ qꝛ nõ habet hõ fas experiri/ quẽadmoduꝫ paratꝰ est gl'aꝫ ꝯtẽnere. sicut nõ est fas homini male viuere ne laudetur. Accipiebat aũt sibi q̃dã nr̃i tꝑis signũ tale. Querebat a seipõ corã deo de doctrinis ꝓprijs/ q̃s vl' ex officio/ vl' ꝑ laudabili ꝯtra ociũ iners exercitio/ vl' ꝑ q̃siti distributiõe talenti: vl' ꝑ tꝑis necessitate scribebat. Ecce ꝑuet̃ integra tibi merces: ait: a dño. ꝯseruet̃ ⁊ aliunde sua ꝓximis tuis edificatio: ꝑ alienã doctrinã: seu ꝑ tuã/ velut alienã/ q̃si mortuus sis a corde. q̃d rñdes. Nũq̃d nõ adhuc in publicũ prodire tua cuperes scripta. Si tandẽ ĩueniebat ĩ ꝯscie serenitate/ q̃ equo anĩo celari scripta sua tali casu vellet. gratias agebat deo. tanq̃ excussus a palea vanitatis. Sinautez/ gemebat sub pondere gloriatiõis vane. Quesiti fuerũt a btõ gregorio libri sui. Remisit ad libros augustini/ suadẽs in illis potiꝰ exerceri. ¶ Altera cautela suadet hr̃e promptitudinẽ. q̃ doctrĩe q̃s aliq̃s legit/ aut studꝫ/ aut scribit/ publicũ subeant examen/ ⁊ potiꝰ ĩ vita q̃ post mortẽ. vt si q̃d erroris deꝑhensuꝫ fuerit corrigat viuẽs. Sonant hãc promptitudinẽ/ ꝓtestatiões fieri solite in actibꝫ sacre theologie publicꝫ. Hoc intẽdebat q̃ dixit. hereticare potero. sed hereticꝰ nõ ero. Quare. Quia nemo nisi ꝑtinax hereticus est. Nemo q̃ꝫ ꝑatus corrigi ꝑtinax est. Respicit hec cautela venerabilẽ ⁊ deo sacratũ pr̃eꝫ. cuiꝰ occasiõe sũptũ est ꝑsens opusculum. q̃ libros alios sui tꝑis nouellos: voluit examen hr̃e. Respicit ⁊ oñs in cõmuni doctores. q̃tinꝰ ea studiositate doctrinas cõponãt suas/ tanq̃ ꝓtinꝰ interrogãdas ab oĩbꝫ. Fuit iste vt arbitror nõ ꝑuus stimulꝰ btõ hieronymo. q̃ se tot aspiciebat habere obseruatores ⁊ emulos. vt q̃ optime scriberet: vel transferret.

Quinta cõsideratio

Attendendũ est in examĩatione doctrinaꝝ de fine. Si sit ad cõmodũ tꝑale vl' questũ. Dici nõ L
posset q̃ mẽdax est cupiditas/ nec diuinis ꝑcit nec hũanis. Hoc ĩ aduocatꝫ pl'ibꝫ eruditꝫ ad mẽdaciũ q̃libet in cã. Hoc ĩ doctrinis vsurarioꝝ ⁊ symoniacorũ. Hoc ĩ q̃storibꝫ publicꝫ suꝑ cõfictõe miraculorũ vel reliquiarũ/ vel indulgentiaꝝ

Nec heu doloroſius/quo pnitioſi⁹ ⁊ indi
gnius/in pdicatoribꝫ nõnullis ad ppl'm/
ſuas vltra modũ ꝓceſſiones/ et priuilegia
dignitates piudicialiť amplificãtibꝫ/ vbi
quoqꝫ crebro videre miſerabiliter eſt/quẽ
admodũ ſathanas in ſe diuiſus eſt/habẽt
doctrinas ſuas ſuorũqꝫ/mutuo pferũt/ex
altant/p fas nefaſqꝫ defendũt. Ac proinde
quot in fide.quot in bonis moribꝫ ſcanda
la.quot errores/etiã circa nob naturaliter
impreſſa prima legis principia viderit etas
noſtra. Plangere nũc magis q̃ꝫ in mediꝫ
reducere libet:duplicẽqꝫ notare cautelam

¶ Prima ꝓſulit ſimplicitati deuotorꝫ:q̃/
rum nõ intereſt curioſos eſſe ſup intentio
nibꝫ occultis ſcribentiũ/quatin⁹ expeditã
regiãqꝫ viam incedãt/legendo ſcripturas
quas ſciũt ab eccl'ia tota receptas.qualeſ
vtiqꝫ ſufficiũt. Aut ſi pro dubiorũ deciſio
ne nõnunq̃ꝫ occurrentiũ/habendũ ſit cõſi
lium.queranť ab illis tales / quos minus
eſt probabile.fauore vel odio:queſtu vl' fa
ſtu trahi.q̃les ſunt iam mortui/ viuentes
in ſcriptis ſuis/ſi materiã que q̃riť attige/
rint. Si pterea fuerint in illa tam intenti
q̃ꝫ experti. Multi nimirũ multa ſcribunt
velut in tranſcurſu/multa q̃ñqꝫ non ſatis
ad ſuam ſpectantia facultatẽ/ vt ſi theolo
gus purus vellet de punctis exquiſitis ca/
nonũ ſta de apicibus theologie declarãdis ferre
ſententiaꝫ. Cuilibet in arte ſua potior eſt
danda fides.ſi nõ.alia ratione pactum vt
aiunt reformetur.q̃ medicorũ eſt promit
tũt medici:tractãt fabrilia fabri: refert ab
Oracio hieronym⁹. ¶ Grandis aũt conq̃
ſitio caderet hic de doctrinarũ hereticaliũ
cognitoribꝫ atqꝫ iudicibꝫ/qualis ſit apti/
or ſcientia. Hunq̃d theologica vel canoni
ca. Sed diſtinctio ꝓcordiã facit/que ſuuꝫ
cuilibet tribuit officiũ theologo de veri/
tate catholica/aut oppoſita hereſi.iuriſte
de penis ⁊ modo iudicij confert ptes ſuaſ
Cui⁹ declarationẽ alibi traditã/hic nõ in
ſerimus/ſecũdã ilico cõponẽtes cautelaꝫ

¶ Prouidendũ eſt ſedulo p rectores chri
ſtianitatis/ne ſtudiũ theologie veritatis de/
pereat:ſꝫ alicubi reſideat velut ĩ fonte. Al/
lioquin timendũ eſt ne ſupſeminent here
ſum zizania/ppter varietatẽ tot capitum
tot inſup paſſionũ diuerſarũ. vnde multi/
plicatio ſequiť iudicioꝝ/ vbi ſi deſit recur
ſus ad theologos nõ deprauatos: ⁊ ĩ vnũ
collectos.quis oro puidebit. Si diterit
aliquis fiet recurſus ad ſedẽ ⁊ curiã ſum/
mi pontificis. Nõ negabim⁹ hoc ſi theo/
logia illic habuerit ſuos doctores/nõ pti
ales.nõ ſeductos.nõ faſtuoſos.nõ queſtu
oſos.aut inuidos.non ptãti ſeculari.non
ſpũali plus q̃ꝫ veritati fauẽtes. Alioquin
tolerabili⁹ eſſet nullos habere q̃ꝫ tales pa
ti. Acclamãtes hic ⁊ deridẽtes nouimus
hic de ſatrapis eccl'iarũ. Quid nobis ⁊ ec/
cleſie de theologis. Nã p quos alios here
ſes oriunť ⁊ orte ſunt:certe p eis ſil'es quo
tidie.⁊ ſi nõ in pdicatione ſaltem in vbis
domeſticis ⁊ opatione. Sed eſto pueniãt
hereſes p theologos deprauatos.nõ enim
theologia ſicut nec canonica ſcientia con/
firmat hominẽ in veritate. Hunq̃d eo ca/
ſu plus eniti cõuenit ſuſcitare cõtra tales
reprobos ⁊ noxios/ plures alios potẽtes
obſiſtere ſuis hereſibꝫ palliatis/quas ſoli
theologi vel deꝑhenderevel cõuincere ſuf
ficiunt. Illi vero culpanť rationabiliť.he
reſes introducere/q̃ ex officio reſiſtere de/
bentes:facti ſunt ſpeculatores ceci.canes
muti.naute ſtulti nauẽ eccleſie naufragũs
oibus exponẽtes:quã regere nec ſciũt nec
volunt. Scientibuſ denicqꝫ.volentibuſqꝫ
ſuccurrere.viã claudunt.ipos abũciunt.
infamant.ſpernunt.

Sexta conſideratio

Attendendũ eſt in examinatiõe doctrinarum de fine. Si ſit bo
nuꝫ delectabile/ vel carnale ſeu
ſpũalis luxus. Et ſicut mani/
feſtum eſt q̃ omnis excellens affectio tra/
hit ad ſe iudiciũ rationis. Veruntamẽ ſi/
cut nulla eſt vehemẽtior q̃ꝫ luxurioſa libi
do.ſic ad errandum falſumqꝫ docendum
nulla pnitioſior. Patuit in ſectis turelipi
norum/q̃ꝫ ſequaces nõ deſunt vſqꝫ hodie
qũ ⁊ vbi latere putauerint/ ſerpũt vbilibꝫ
Epicurei ſub tunica chriſti.qui mulierca
lis primo deuotionẽ fingentes ſpẽ tenus
paulatim eis fidem tanq̃ꝫ lumen ⁊ oculos
tollere querunt/quatenus eas licenti⁹ ad
deſideria ſua maligna proſtituãt. Non eſt
noſtrum ſeditates horrẽdas detegere.ꝓſi/
derantes illud apoſtoli. Que in occulto fi
unt ab eis turpe eſt dicere. Porro lux⁹ ſpi
ritualis accipitur omis curioſitas impro

ba sciendi. que nõ oportz/ vl' plus q̃ oportet/ iuxta ꝑsone qualitatẽ. ¶ Sit igit̃ prima cautela. nõ plus sape velle q̃ oportet sed ad sobrietatem. quia nõ om̃ibus om̃s doctrine cõueniũt Sed studentibus alia iubentur cognosci. que vel a religionũ ꝓfessoribus. vel ab homibus parũ idoneis ad apices doctrinarum sublimiũ/ ꝓhibentur. quibus lacte opus est nõ solido cibo. qui diligentius ad inflãmationẽ affectus piam ⁊ deuotam/ nutriẽdi sunt. q̃ intellectus eruditionẽ. Non ꝙ spernẽda sit intellectus seu ratiõis illuminatio. sine qua p̃ceps in seductiõis baratrũ. cecus iret affectus. sed curiositas in cõcessa sciendi sup̃ba vitetur. ¶ Unde generalem finalemq̃ statuimus cautelam. prepositum apostoli verbum. Doctrinis varijs ⁊ peregrinis nolite abduci. Quod vt prudẽti⁹ obs̃uari valeat nõ minimã dabũt premisse cõsiderationes occasionem. Juncta sedulitate solertiaq̃ superioris/ in om̃i collegio. vl' vniuersitate vel monasterio. Sed ꝓuiderint nõ minori solicitudine. quales apud suos doctrine frequẽtentur ad anĩe fomẽtum. q̃ panis qualis apponatur ad corporis nutrimẽtum ¶ Supersũt alia plurima eo fortassis accõmodatiora quo s̃mo de moralibus particulariter ⁊ exemplariter seu praticabiliter traditus ⁊ citius accipitur in estimatione. ⁊ plus heret ĩ recordatiua motiõe/ sed ad presens ista cursim dicta sufficiant.

Exemplum quoddã de seductione mulieris/ quod accidit Anno dñi. M.cccc.xxiiij.

Recitatus est nuper Lugduni gallie/ corã clero/ processus cuiusdam mulieris delate ⁊ detẽte Burgi in breyssia/ que est notabilis villa ducis sabaudie. Circa quaz est domus sellionis ordinis carthusiens̃. Hec mulier sub pallio deuotionis ⁊ reuelationum fingebat mirabilia. Astruebat enim se esse vnam de quinq̃ feminab⁹ missis a deo/ compassiue pro redimendis innumeris animabus de inferno. Et iã sua collusione subdola deceperat in religione illa q̃ plurimas simplices mulierculas. Sciebat videndo frontem peccata que fecerat vnusquisq̃. hoc enim s̃m Augusti. etiaz diaboli malicia scire potest et suis reuelare. nõ autem ea que futura sunt absolute. siue que in secreto cordis latẽt/ ⁊ nullo exteriori motu aut signo sese produnt. Habebat etiam supradicta mulier duos carbones in pede/ qui eaz afflixerant quotienscũq̃ aliqua anima ad infernum descendisset. Quotidie tres animas ab inferno liberauit. vnam vel duas sine difficultate. aliam seu alias cũ pena maiori. vt dicebat. Mentis quoq̃ excessus seu extaticos frequẽter habebat. in quibus mirabilia per reuelationem didicerat Eratq̃ mire abstinentie. singularissime etiam vite. Plura vero alia de ea scribenda forẽt Nuper autem cum spiritus almus sancte sue ecclesie/ rector verus/ vt creditur/ hũc spiritum falsuz detegere vellet. hec mulier capta. ⁊ penis vt torqueretur ẽ addicta. que om̃em veritatem ꝯfessa est. qualiter predicta cupiditatis occasione finxisset. vt hoc modo se nutriret/ ⁊ sue paupertati subueniret. Aut fortasse pro hmõi/ diabolo se miseram in famulã dedicauit. Inuẽta est insuper morbũ caducuz habere/ ac eundem sub extaticis excessib⁹ quos finxerat palliare. De qua cũ varia opinio eẽt an tãq̃ heretica ꝯdemnaretur. iudicatũ est a doctis ad penitentiã eam admittendã. nec esse hereticam/ qꝛ illa que fecerat dimisit. nec obstinata permansit.

¶ Finit tractatus de examinatione doctrinaꝝ quo ad primum modorum ĩ prohemio propositorum.

Sequuntur alique ꝯsideratiões q̃ ad tres modos reliquos.

Supererat ex q̃ttuor modis examinandi doctrĩas propositꝫ/ prosequi de tribus. Sed cur istud nõ sit ad noticiam deductũ tangunt consideratiões que sequũtur. ¶ Prima consideratio/ ꝙ in examinatione doctrinaꝝ non sp̃ expedit notificare ꝑticl'ares defect⁹/ q̃ repti sũt apud eos qui se alios docere iactabant Prio ne secretũ datũ a viuentib⁹ ⁊ notꝫ violet̃. Secũdo ne verꝫ doctrinis ⁊ canõicꝫ miracul' seu prophetijs apud simplices aut mali

De examinatione

gnos calumnie locus detur. Tercio ue p/
ticularis enumeratio paucorũ/ sufficiens
pro singulis estimetur. Rursus in exami/
natione doctrinarũ consulẽdi sunt exper/
ti circa pticulares casus: ⁊ euentus. q̃s su
is temporibus inuenerunt. Primo qꝛ cer
tius ꝓm Aristotelez iudicat experientia q̃ꝫ
ars: ⁊ expertus q̃ꝫ artifex. Secũdo quia
non fiunt actiones hũane circa generalia
sed indiuiduis/ sicut medicꝰ nõ sanat ho/
minẽ sed hũc hominẽ. ita moraliter agens
non dicit facere opus in genere/ sed h̃ opꝰ
in singulari/ scilicet cũ circũstantijs debi/
tis omnibus istis ⁊ illis. Tercio qꝛ pruden
tia que doctrix est operũ humanorũ/ p̃sup
ponit experientiã tam ex p̃teritꝭ q̃ꝫ ex pre/
sentib̃ ex q̃bus futura cõiecturat. ¶ Am
plius in examiatione doctrinaꝫ cauẽduꝫ
est ne decipiat examinans vl' examinanti
credens/ ppter relatiões insolitas/ nũc ab
illis nunc ab istis pceptas vel auditas: p/
sertim a feminis aut a laicis vsurpantibus
sibi nomẽ sanctitatꝭ ⁊ docentis. Prio iux
ta vulgatũ auctorẽ. Rara fides ideo/ quia
multi multa loquũtur/ et hoc fit sepe sine
ꝯsequẽtia/ sine ratione/ sed ex fantasia ca/
pitis pturbati. Secundo qꝛ multi sunt q̃
decipiunt: q̃ꝫ uis se decipi nesciant/ nec de/
cipere vellent. Tercio qꝛ sunt alij multi q̃
se decipi nõ credunt/ alios tamẽ decipe vo
lunt/ fingendo mirabilia ⁊ illa que sciũt es
se falsa. Et istorũ infinitus est numerus/ ⁊
a me qui loquor frequẽter expertus/ ita q̃
ex istorũ relatiõe si credere: si referre: si scri
bere voluissem/ grandis effectus fuisset li
ber atq̃ mirabilis apud curiosos. Bene/
dictus deꝰ qui p taliũ irrisionẽ et ꝯtẽptuꝫ
me totiens a seductione seruauit. Fui pri
dem fateor p relationes aliquorũ magne
merito reputatõis primus seductioni. de
quadã heremina remensi/ nisi modũ respõ
sionis ppie deo volente tempassem. Cir
ca quod tempꝰ opusculũ compilaui seu le
ctionẽ vnam de distinctiõe reuelationum
verarũ a falsis. ¶ Subinde in examinati
one doctrinarũ/ maxime circa doctrinam
theologie mystice que ꝯsistit in affectib̃ et
spũalibus sentimẽtis nõ est fas homi ma/
gisteriũ assumere sibi in omib̃/ sꝫ spiritui/
sancto debet hec gratia precipue relinqui
Primo qꝛ spiritꝰ vbi vult spirat/ ⁊ vocem
eius audis/ ⁊ nescis vnde veniat aut q̃ va
dat/ propterea nõ debet eiꝰ inspiratio sub
certis regulis aut terminis cõprehendi/ si
cut nec gratuita visitatio/ que ideo gratui
ta dicit/ qꝛ pure gratꝭ datur/ q̃ꝫ uis vt plu
rimũ nõ conferat nisi preparatis ⁊ facienti/
bus qd̃ in se est/ quales sũt q̃ exemplo mu/
lieris fortis ꝯsiderant semitas domꝰ sue.
Secdo qꝛ diuisiones gratiarũ sunt/ ⁊ vni/
cuiq̃ dedit deꝰ mensurã fidei/ solitarijs a/
liter/ aliter scolasticis: ⁊ ita de reliq̃s. Ter/
cio qꝛ semel loquit deus ⁊ idip̃m nõ repe/
tit. dedit itaq̃ deus p scripturã suã sacraꝫ
⁊ p expositores suos: habere sufficient in/
tellectũ in omibus/ iuxta vocationẽ vniuꝰ
cuiusq̃. ¶ Ceterũ vocatio solitariorũ ⁊
monachorũ ista est vt plus studeant affe/
ctui deuotiõis/ q̃ꝫ intellectus eruditioni.
nihilominꝰ quia dedit deꝰ mundũ dispu/
tationi homini tanq̃ꝫ occupationeꝫ pessi/
mã/ saltẽ malicia pene: ne p ocium deteriꝰ
homies torpescerent/ ne preterea pre fasti
dio deficerent: abominãtes manna celicũ
condescendendũ est humane fragilitati. p
mittendũ est idcirco religiosis aliquib̃ in
quirere de doctrinis scolasticorũ/ que tra/
ctari solent circa libros sententiarum. ¶
Porro si querat a me quis int̃ ceteros do
ctores/ plus videat idoneus. Respondeo
sine p̃iudicio/ q̃ domiñ bonauentura/ q̃/
niam in docendo solidus est: ⁊ securꝰ. pꝰ
iustus ⁊ deuotus. Preterea recedit a curi
ositate quantũ potest: nõ immiscens posi
tiones extraneas: vel doctrinas seculares
dyaleticas aut philosophicas: ꝛminis the
ologicis obumbratas more multorũ. sed
dum studet illuminationi intellectꝰ/ totũ
refert ad pietatẽ ⁊ religiositatem affectus.
Unde factũ est vt ab indeuotis scolastic̃
quorũ prochdolor maior est numerꝰ/ ipse
minus extiterit frequẽtatus: cũ tamẽ nul
la sublimior: nulla diuinior: nulla salubri
or atq̃ suauior/ pro theologis sit doctrĩa
Quãto deniq̃ diligentiꝰ in senectute mea
sum reuolutus ad studiũ ip̃ius. tanto fa/
cta est amplius cõfusa garrulitas mea. Di
xiq̃ mecum: sufficit hec doctrina. vt quid
stulto labore consumeris. quid dictas. q̃d
scribis. Multiplicentur potius et transi/
scribantur opera doctoris istus. De quo
vere dicitur illud christi de iohãne. Erat
lucerna ardens ⁊ lucens. Preterea sicut a/
pud grãmaticos/ donatꝰ de ptib̃ orõis/ ⁊
apud logicos sũmule petri hyspãi tradũt
ab initio nouis disciplis ad mẽoriẽ ꝛcolẽdũ

ꝛ si ñ statī intelligāt/sic apud theologicos discipulos/breuiloquium Bonauenture quod ĩcipit.flecto genua. videretur valde salubriter imponēdū/iūcto itinerario suo mētis in deum.quod incipit.in principio primū principium. Itaq; laus om̄is inferior est his duobus opuscul'/q̄ꝝ vī agnoscere etiaꝫ sola credulitate non paruus est ꝓfectus. ¶ Deniq; sermo de sentimentis spūalib;/in ꝯtēplatōe/in deuotiōe recept; nullaten⁹ intelligit̄ si nō exꝑiat̄. Et si non intelligit̄:nō amat̄.si nō amat̄ nō libenter audit̄:sꝫ negligit̄ l' spernit̄:nisi q̄s ita fuerit institut⁹ ꝙ firmit̄ ꝛ pie credat/ se prepans vt sapiat ꝛ nō intelligat.neq; sequat̄ fantasias ꝓprij capit; l'alieni. Sꝫ doctores approbatos ꝛ eruditos in vtraq; theologia/scolastica ꝛ mystica ꝓ ducib; amplectatur. Sūt industrie q̄dā notate sup̄ hm̄ōi negocio theologie mystice/q̄ꝫuis sepe maxīa sit industria/deserere quālibꝫ industriā/ et ꝙ hō secū habitās magisterio spūssctī/ tota fide.tota spe.tota caritate.tota se demum deuotiōe cōmittat Sūt aliq̄ scripta d̄ impulsib; ꝛ de ꝯceptib;:ꝛ de ꝯcordia theologie mystice cū scolastica/ ꝛ silia mlta/q̄ ꝓficiūt ad examīatiōeꝫ doctrīaꝝ. Sꝫ hec interim suffecerit ad ꝯsūmationē h⁹ opusculi subnotasse.

¶ Explicit de examīatione doctrinarū a Johanne cancellario parisieñ.

Epistola laudās mellifluā ꝛ igneā dñi Bonauēture doctrinaꝫ a p̄fato Joh̄e cancellario parisieñ. Anno M.cccc xxvi.lugdunū.missa cuidā fratri minori.

P Ignem veni mittere in terrā dicebat christus. Et q̄d volo nisi vt ardeat. In dextra nēpe dei ē ignea lex/cui⁹ eloq̄ū ignitū est vehemēt'/ cui⁹ ocl'i sunt sic̄ flāma ignis/cui⁹ p̄co iohes dictus est lucerna ardēs ꝛ lucēs instar helye. Cōsiderās ista nr̄ Eustochi⁹ dñs Bonauentura/voluit eē doctor ardēs/ sciens qm̄ lucere paꝝ est ꝛ sepe vanū/sepe noxiū/qm̄ scientia inflat ꝛ demonē facit.q̄d ei demō interp̄tat̄ nisi sciēs/sꝫ absq; caritate. Sortitus ē idcirco ꝑm laudē vite sue ꝑit̄ ꝛ doctrine nomē/ip̄e Bonauentura vt̄ anthonomatice doctor seraphic⁹ noīet̄. Docet h̄ in speciali suū itinerariū mēt; in deū. Cuius opusculi īmo opis īmensi/laus sup̄ior est ore mortaliū. Docet ꝛ suū breuiloquium theologie/ꝓcessuꝫ ꝓprie theologicū retinens/ꝛ q̄i ꝯuersū ad priorē/qm̄ a p̄mo prīcipio descēdit ad alias ꝟitates. Docet deniq; lectura sua grādior ignē suū cū lumīe Uñ mirū īmo miserū ꝛ miserabile videt̄/ne dicam⁹ dānabile/q̄ pacto p̄late sunt doctrine q̄dā alie/sub specie subtilitat;:plus inq̄etātes/q̄i cinifes egyptie/q̄ꝫ sabbatum ment; incēdio terre gessem afferētes. Secut⁹ est doctor iste/se testāte/doctrinaꝫ cōmunē ꝛ solidā q̄ parisi⁹ vigebat maxīe tp̄e suo. Uñ ꝛ allegat ad ꝯfirmatiōem doctrine sue/parisieñ.articl'os q̄s ꝑ G. parisieñ. de ꝯcilio ꝛ assensu mgr̄oꝝ oīm dicit fuisse dānatos ꝛ excōicatos. Uiuēte tūc ꝛ cōsentiente fratre alexādro de halis/cui⁹ doctrina q̄nte sit vbertat; dici sat; nequit. De q̄ ferť rñdisse sctūs Tho.duꝫ inq̄reret̄ ab eo/q̄s eēt optim⁹ mod⁹ studēdi theologiam. Rñdit exercere se in vno doctore p̄cipue. Dū vltra peteret̄/q̄s eēt tal' doctor/alexander inq̄t de halis. Testor ita me legisse pridē in tractatu q̄dā de visiōe btā ꝯtra iohēꝫ vigesimū secūdū. Testant̄ scripta eiusdem scti Tho.maxīe scd̄a scd̄e/q̄ꝫ intimuꝫ sibī fecerat ꝛ fāiliarē/illū quē laudabat doctorē alexandrū. Et ecce prochpudor doctores isti duo/halis ꝛ bonauētura/ vident̄ q̄ si sepulti cum illis quorū non est memor amplius/preserti in cordis amore ¶ Extolluntur alij quidam/quorū sint vtinam nomīa in libro vite/ non enī studiosis inuidemus. Sꝫ multe aliquos ipsorū littere/fecerunt sub nomīe subtilitatis insanire/cū sequacibus ip̄orum. Nunquid non insania concedere ꝙ duo ꝯtradictoria sūt simul vera pro eodē instanti tempis/licet non nature/ꝙ preterea multe sunt veritates ab eterno/ꝛ multa eterna que nō sunt deus. Iste est vnus articulus inter p̄mēoratos damnat⁹/ anno dñi. M.cc.xl. Legatur secūdus Bonauēture.dis.xxiij.circa finem/vbi recitatur hec damnatio. Et ponitur alter articulus/ꝙ primum nūc/ꝛ creatio passio/non sunt creator vel creatura. Error. Repetita ē eadē dānatio eiusdē articl'i de et̄nitate ꝟitatū/ꝑ dñm stephanū ꝑisieñ.int̄ illos.cc.xix.articl'os famosiores

anno. M.cc.lxxvi. scz p duos annos post felices obit sancti thome ⁊ vere scti ⁊ gloriosi dñi Bonauẽture/q̃rũ pri obijt septima martij/alius ydus iulij seq̃nte/tpe ꝯcilij general' lugduñ. p gregoriũ decimũ celebrati. Dãnata est nouissime p celeberrimũ Constañ. ꝯcilium inter errores huss ⁊ hieronymi. positio ista de vniuersaliũ realiũ ⁊ eternoꝝ positiõe/⁊ maxĩe q̃ aliq̃ sit entitas realis eterna cõmũis deo ⁊ creature. qz tũc nulla creatura potuisset creari q̃ si de nihilo/sed nec posset annihilari. Ita fuit tũc argutũ me audiẽte ⁊ a dicto hieronymo statim ꝯcessum/sed dãnatuz/nupe ẽ parisi ꝓuocatũ. Dãnauerat pri ipe idẽ stephan pauciores articulos/viuẽtibꝫ adhuc p̃fatis doctoribꝫ scz anno dñi. M.cc.lxx. die mercurij post festuz bti nicolai hiemalis/cui nũc crastino scribim hãc scedulam. Causa hmõi dãnatiõis faciẽde fuit tũc introducta/fuit ⁊ postmodũ ꝯtinuata. Quia sicut tradit Aug. viij. de ciuitate/nobis ad certam regulã loqui fas est/ liberis aũt ꝓbis loquũtur phi/sed inde miserabili q̃ liberi errant. Sic Aug. ⁊ ceteri doctores antiq̃ sic inter recentiores beatus Bernardus/⁊ mgr cũ reliq̃s ꝯtinuo obstiterũt errantibꝫ. sicut Petro abelardi sicut berẽgario/sicut Johi scoto de theophanis/sicut gilberto porretano/q̃ gilbertus si minus errabat ĩ materia de relationibꝫ diuinis/q̃ꝫ plurimi posteriorꝫ tpis/patebit euident' illi q̃ subtilit ⁊ absq̃ pso/narũ acceptiõe voluerit ⁊ sciuerit iudicare ⁊ argumẽtũ beati Bernardi a petro de tarẽtasia recitatũ/ponderare. Dãnata ẽ nup p p̃decessores meos/in sacra theologie facultate sub pluribꝫ articul'/doctrina quã nõnulli solã impune/subtilẽ garriũt/q̃ꝫ ignorãtes vocẽ ꝓpriã nõnulli/ veluti pice loq̃cissime/stabilire nituntur/cuz sit mera insania ⁊ vanitas falsa. Unus articul in ter ceteros est/q̃ aliq̃d sit deus realiter qd nõ sit formalit deus. Error. Ali q̃ in diuinis sint ponẽde priorꝫtates ⁊ posteriorꝫtates alie q̃ꝫ originis. Error. Ali q̃ pso ne diuine distinguant' p absoluta. Error. Constat autẽ q̃ nulla est maior distinctio realis nec ex natura rei/in diuinis/ q̃ꝫ triũ psonarũ. Nulla est igit distinctio ĩ diuinis p absoluta/de q̃ nõ est dubiũ q̃ maior ẽ q̃ꝫ p relatiua solũ. Deniq̃ q̃ põt fidei ꝓpietate christian asserere/q̃ essentia diuĩa sit ex pte rei/seu realiter distincta ab intellectu diuino ⁊ volũtate/q̃si possit essentia diuina esse ⁊ nõ esse vniuersalit' pfecta/nec intelligens nec volẽs. Quãto salubri est assere/re nec offendere pias aures/etiã gentiliuz phoꝝ/q̃ essentia diuĩa vnica ⁊ simplicissima/supeminẽt ꝓtiet oẽz pfectionẽ/quã dũ q̃rit' separi ⁊ scindi a suis pfectionibꝫ/ipsa remaneat monstrũ quoddã informe/chaosq̃ꝫ ꝯfusum. Egregie dudũ mihi tũc adolescentulo/dixit vnus in theologia doctor ⁊ famatissim/dũ q̃siuerit/ inquit aliq̃s/ñ pscindat essentia diuĩa ab intellectu diuino/q̃d est illa essentia/dic q̃ est deus/⁊ q̃ ñ est deus. Est itaq̃ de. qz nihil est ĩ deo qd nõ sit de. Et tñ ñ est de. qz de est su itellectus/nec esse põt sine ipo. Hoc est sentẽtialit' argumẽtũ beati Bernñ. cõtra gilbertuz. Dic tñ/addebat ipe doctor q̃ intelligi põt essentia diuĩa/nõ intelligẽdo intellectũ suũ/sicut ⁊ de attributis diuinis. Est enĩ ꝓm Aristotelẽ ⁊ ei cõmentatorẽ et experientiã tanta vis intellect nri/q̃ cõiunctissima ĩmo penit eadẽ põt p distinctos cõceptus separatim accipere. sed separatio dicitur rõnis nõ rei exteriors. Sed acclamant alij q̃ de entibꝫ rõnis nihil curãt/vadam inquiũt ad res/q̃si de rebꝫ possit sine terminis esse ꝓmo/quasi logica frustra sit tota. Addũt q̃ ficticij sunt hmõi cõceptus si nõ ita sit in re sicut significant/q̃si res sp ita sit/sicut est sua cognitio in nob/imo in deo q̃ cognoscit materialia immaterialit' ꝓm Dyonisiũ ⁊ Boeciũ. Tradũt nõnulli vnde mirandũ videt q̃ ꝯcept ⁊ entia rationis/nõ sunt vere res nec entia. ita q̃ ens nõ dicit' vniuoce de ipis ⁊ de rebꝫ ad extra cũ tñ accidẽtia anie/tam habit q̃ꝫ ꝓtutes ⁊ opatiões immanẽtes/tã naturales q̃ꝫ supernaturales/sint entia longe pfectiora: q̃ꝫ albedo vl' nigredo/saltẽ q̃ꝫ relatiões sex p̃dicamentoꝝ. Sed pgredit' hec scedulati q̃ꝫ ꝓpositus fuerat ab initio: sup laude nri custodibꝫ bene fortunati ⁊ doctors seraphici/cũ de ploratiõe q̃ ita postpositus est: nõ dicã absq̃ canonisatiõe. viderint ꝶ summi pontifices: sz absq̃ scolasticoꝝ frequẽtatiõe in vsu ꝯtinuo studiositatis sue. Sint alij doctores/q̃ dicant' cherubici. ꝶ verissimo noie seraphic sil' ⁊ cherubicus qz inflãmat affectũ ⁊ erudit intellectũ/reducit ⁊ vnit ad dũ p amorẽ ꝓexcitatiuũ/dũ alij multi solum diuaricant et dispergunt

intellectum/p pcisiones porritates et posteriorritates et signa et contingentia. cũ tamẽ vnum sit necessarium ¶ Dum pterea suos imitatores reddunt inflatos/sine caritatis igne/ac pinde supbos ⁊ indigestos q̃les di spergit dñs mẽte cordis sui/iuxta canticũ Marie iuuẽcularũ tympanistria p̃cellentissime/in cuius cõceptionis sctificate/per puentiõem pulegiatam/vigilia/maturia/volui nõ p satyram.sed p elegiam potiꝰ exhortatoriã tue caritati studiose cartulã hãc scribere frater dilectissime in xpo.in q̃ bene vale Et itinerarium qd̃ hẽs cõicare pluribus stude/simul et librũ tuũ recipe/seruãs illud apli. Qd̃ bonũ est tenete.ab omni specie mala abstinete vos ⁊c.

¶ Finit.

S Epistola eiusdẽ ad patrẽ Oswaldum cartusien. Gra ⁊ pax

¶ Spũs est qui viuificat.⁊ caro nõ pdest quicq̃. vñ et ep'le Pauli fortes dicebantur qꝛ solũ spm̃ sapiebãt pñtia vero q̃ carnem oñdebat reputabat infirma. Hinc habuit ortũ illud xpi/q̃ nemo ꝓpha acceptus ẽ in patria. Rursus aliud metricũ/Hinuit p/sentia famam. Certissime hic verũ ẽ pater ⁊domie xpiana caritate colende/desiderat vestra caritas vt accepi a litteris eiusdẽ caritatis/videre faciẽ meam/et miscere colloquia sup multis/oro q̃escite dedit deus sermones dari posse spũs interptes/ Precor se nõ immisceat carnis infirmitas/ q̃ nihil pfertim in me nisi scandala pfert/ ⁊ q̃ quis a pud pfecte cõpositos ⁊ ornatos corpus eẽ possit simulacrũ quoddã lucidũ ⁊ pulcrũ interiorꝭ bois ⁊ spũs/fateor impfectũ meũ in hac pte/ cõscius assidue ⁊ totiẽs ex perte fragilitatis. Porro sup cõicatiõe q̃rũdam opusculoꝝ meoꝝ postulata/suggerũt multa mihi dicẽda in vtrãq̃ ptẽ q̃ coartãs in p̃mis grãs ago/⁊ hẽo beniuolẽtie vre/confidens ab ea sine fictione diligi/deinde ꝓpono diligẽs esse copias ministrare/ vrm̃ fuerit cũ reuerẽdis patribꝫ et dñis fratribusq̃ meis.in xpo carissimis/ad formã cõpletaz mensuram q̃ redigere cũ multiplicatione put ipoꝝ solicitudi visũ fuerit opportunũ Denicq̃ doctrinã theologicã ꝓprie dicẽdaz eximij ⁊ seraphici doctoris dñi Bonauen. cardinalis/offero me laboraturũ q̃ habeatur ad transscribendũ si ita cũ effectu postulauerit sacer ordo vester/cuius orõibus me cõmendo scriptũ Aug. M.cccc.xxiiij. in Aprili.

¶ Finit.

¶ Sequitur epistola ⁊ eiusdem.quid et q̃liter studere dẽat nouus theologie auditor ⁊ cõtra curiositatẽ studẽtiũ ad studẽtes collegie Hauerre.

Stimulauit me pluries/ tum cogitatio mea minus forte sobria tum familiaris amicoꝝ suasio/ qtũs ex auditis lectis ⁊ intellectis quedã electiora cõscribẽdo ceteroꝝ vl' erudito vel edificationi deseruirẽ Acuet/in/quiũt ex hac re studiosum ociũ tuũ. Imitaretur pdecessoꝝ industria cõsecraret nomẽ tuũ memorie posteroꝝ/denicq̃ fortassis ñ pauci q̃ nihil interim lecturi erãt.in scripta tua vel amore vel ex nouitate/vt fit/incidẽtes pinde pficerẽt. Atuero modestior aliorsum me rapit cõsideratio.recogito illud sapiẽtis.qm̃ faciẽdi plures libros nullus est finis. Video itaq̃ tãta volũina ab egregijs ⁊ sũmi ingenij atq̃ sapie viris cõscripta neglecta tñ a plimis.ita vt vix nudo noie cognoscant. Video inq̃ ⁊ gemebũdus detestor/vel ignauã vel arrogãtiã nrãm simulq̃ cõsidero cuius momenti eẽnt ꝗtula cunq̃ scripta mea si pcellentistima sic calcãtur Vereor pterea me idipm̃ intrare viciũ/qd̃ in alijs vehemẽter inculpo. Et q̃le petes? Sunt q̃ nescio q̃bus nugis ineptissimis q̃ nouitatibꝫ/mẽbranas/⁊ auditoꝝ pser/tim inexptoꝝ mẽtes occupant Implẽt eos sterilibꝫ vtinã nõ pestiferis doctrinaruz lolijs et memorie ventrẽ nõ cibis sed siliquis onerant. Agrũ insup cordis spinis inserũt p frugibꝫ. Incidũt q̃z auditores vel lectores in illud Bene. Necessaria nesciũt/q̃a supuacua didicerũt. Vera heu nimis hec esse recognoscet q̃ squis ꝓpius obsuare voluerit Osi tandem resipiscãt lectores tliuz vel auditores Osi melioribꝫ auspitijs pꝰ ieptias hmõi vertant oculos ad salubriora documẽta/lugebũt affirmo sortẽ suã tpsq̃ cõsumptũ/q̃ tabulã aie sue q̃ vtilioribꝫ interim pingenda erat/⁊ vix adhuc sui exigui/tate suspectura q̃busdã litteris in nullo p/futuris oppleuerũt/nõ dicẽdũ erat / deforꝰ mauerũt ¶ Sed dicãt eandẽ nob q̃ et antiq̃s scribẽdi lniam esse relictam. Diseruz insup esse causant vti sp inuentis/⁊ nunq̃ inueniẽdis. Hinc incidit in omnes illud

Oratij de poetis Scribimus indocti do/
ctiq; poemata passim/Scribimus/sz abs/
q; pōder̄ sniarū/absq; numero ⁊ mensura
verborū. Est enim illud qd̄ scrimus flocci
dum illiberale fluidum. Scribimus non
noua sed antiq̄. nouiterq; versando ⁊ trans
mutando dū nostra conamur efficere/pra
ua reddimus et inepta. quasi vicz iuxta vul
gare fossatoꝝ veterū q̄ solida sunt/non taz
repatores q̄ demolitores. Quasi p̄terea si
miles illis q̄s notat Theren. q̄ ex bōis co/
medijs grecis latinas fecerunt non bonas
Sic quidā excerpentes aut magis ꝓprie la
cerantes ex libris optimis et ꝓbatis ꝑticu/
lis/indigētia tendūt volumina. obnubilā
tes et ꝑ incuriam scribēdi legendiq; reddē
tes originalia velut sup̄flua ⁊ mortua a cor
de. Vides in sniaꝝ lecturis/dū pudet quē
libet etiam maiores seq̄ q̄ facilis lecturaꝝ
varietas in immēsam successerit. Porro
q̄to cōsultius erat vti bene inuentis q̄ dū
querūtur inueniēda nec illa afferre. q̄netiā
subuertere bñ iam inuenta. q̄ non a loqua
cibus iuuenibus leuiter/qꝛ ad pauca aspi/
ciunt. enūciantib; nō ab argumētatoribus
dialeticis/nō ab improbe sordide ꝑditeq;
viuētibus. sed a sanctissimis ⁊ exp̄tissimis
qui faciebāt q̄ docebant solidissima cautis
simaq; traditione fulcita subsistunt Juxta
qd̄ memorandū valde est dictū viri q̄ mul
ta vidit legit atq; ꝯscripsit. Buridanū loq̄ꝛ
q̄ in egregij scripti sui sup̄ethicā ingenuo ꝓ
hemio fatetur se nouis rōib; nequaq̄ adhe
surū/q̄tūcunq; apparētib; qꝛ ab illis plu/
ries deceptus est. ex antiquoꝝ aūt dictꝫ nū
q̄/p̄sertim in moralib;. Propter qd̄ etiam
dicit Arest. viij. ethic̄. Oportet extendere
exp̄toꝝ et senioꝝ vel prudētū enūciationi
bus nō minus demonstratiōe. ꝓpter habe/
re eni exp̄ientiā visum vidētur p̄ncipia.
Rñdens igit̄ rñdebo ad cogitatiōes meas
et amicoꝝ sup̄ nouoꝝ cōscriptione exhor/
tationes Sufficiat interim mihi mei q; si
milibus/sobria in humilitate vti bñ inuē/
tis. Abscedat oīs pomposa sup̄ insolitꝫ ar/
rogantia. ne multiplicem⁹ loq̄ sublimia glo
riātes. Et cōmuni vt ita dixerim minerua
cōtētemur Seq̄mur trium iter cōmodius
plane et ab erroꝝ scandaloꝝ q; discrimine
remotius Tot habem⁹ sapie salutaris fon
tes viuos ne q̄so cisternas dissipatas fodiē
do nos casso. imo stulto labore fatigemus
Mortor veruntñ et repetēs iterū q; mone/
bo qtūs electiora examīatioraq; scripta cō
plectamur. Est itaq; nr̄a capacitas nō mō
finita. sz exigua et q̄ ad tot libros vtiles q̄t
occurrūt euoluēdos nō sufficit Quosdam
in transitu raptim videamus/q̄si eos non
penitus ignorasse satis sit. vt eis fiat vale ꝑ
petuū Alijs ꝑ vices vtamur/ꝓut se necessi
tas dederit vel delectationis cōgruitas.
Atuero quosdaz familiares nob̄ assiduos
aduocemus/et tanq̄ domesticos fidelissi/
mos intra mentis nostre cubicula inter se
creta quotidianaq; colloq̄a iugiter colloce
mus. Siq̄s aūt curiosus interrogare ꝑ/
git q̄ vel q̄les libri sunt q̄s alijs p̄ponēdos
censuerim Rñdebo me vnā ⁊ absolutam re
sponsionē dare nō posse. Varietas siq̄dez
studentiū s̄m etatem ingeniū/et tp̄a/aliud
expostulat ⁊ aliud cōsiliū. Hoc vnū verū/
tñ apl̄i dictū maneat apud theologos alta
mente repositū/qm̄ plenitudo legis ⁊ finis
est caritas seu dilectio. Cū igitur s̄m exigē
tiam finis cetera debeāt moderari. q̄cquid
plus ⁊ immediatius edificat caritatē plus
legatur: memoret̄. ruminet̄/qtūs cū intelle
ctus refectione/affectus vbi plus est meri/
ti esca sapientie hoc est sapide scientie sicut
adipe et piguedine repleat. Ad hec autem
dinoscēda solers sit theologie nouus audi
tor/cōsulere vnū e multis cuius sibi doctri
na mores famaq; cōplaceāt q̄ longo mlto
q; viuendi legēdi/ac bñ viuendi exercitio/
docere faciliter possit/quā amplecti doctri
nam interrogātis studiuz moresq; deside/
rent. siue ꝑ ꝑte illa theologie q̄ inter schola
sticos magis vtit̄. siue ꝑ illa q̄ legentis mo
res edificet regulet ⁊ componat. siue ꝑ illa
q̄ p̄dicantib; cōgruit. Hec autē tria sūt nō
vsquequaq; disparata in q̄bus quotidie ⁊
si nō eq̄liter tū vicissim deberet ver⁹ theo/
logie discipulus exerceri qm̄ p̄mū sine secū
do inflat ⁊ inquietat Scd̄m sine p̄mo acu
men ingenij sufficiens ⁊ resolutū nō admi
nistrat Tertiū deniq; sine duob; reliquis:
sepe nō tam erudit alios q̄ fascidit et preci
pitat. Ad p̄mum iuuāt exempli gr̄a qō/
nes doctorū sup̄ sniās et p̄sertim illorū qui
purius ⁊ solidius cōscripserunt. inter qua/
les meo iudicio dñs Antisiodoreñ. Bona
uentura ⁊ Durandus vtiq; resolutissimus
numerandi vidētur. Excellit q̄dem in suis
quolibet Henricus de Gandauo. excellit
sctūs Tho. p̄sertim. ij. ij. Excellūt multi in
multis. in quib; hoc vnuz minus placet q̄

pure phisicalia / aut methaphisicalia / aut
qd amplius pudet logicalia sub terminis
theologicis inuoluta miscuerūt. ¶ Prete/
rea ad fm et psumpto vel psupposito pmo
spectent historie sacre / in quibus fit rce vi/
uentiū cōmemoratio vt dialogus Grego/
rij / ecclesiastica atq; triptita historie. colla/
tiones et vite patrū cōfessiones Augustini
et sacre ipius alioꝝ q; meditatiōes. diuīa
rhetorica Guilhel. pisieñ. legende sancto/
rum ec silia. in qbus est ardens lectio et ad
virtuosus impetus capescendos vehemē/
ter extimulans. tm̄mō pus non elatus; pre
stetur instinctus. vbi speculationes altissi/
mas pulcerrimas atq; saluberrimas / subti
lis si simplex fuerit studiosi oculus inuenit
Et errant pfecto qui ista tanq̄ rudiora ⁊ fa
cilia dicūt obstare subtilioribꝫ agnoscēdis
dummō tpe suo et mensurate retractentur.
Spectant nihilominus ad hec mistice di
uinarum scripturarū expositōs. q̄les apud
celebres sanctissimosq; doctores plurime
sunt quales apud Greg. in moralibꝫ et pa/
storali quales apud Bern. sup canti. apud
venerabilem Richardū in suo de contem/
platione et alijs opibꝫ satis nunq̄ admirā
dis. quales apud. G. pisieñ. q̄ miro grato
q; opificio speculatiuā cum suis moralibꝫ
absq; cōfusione pmiscuit. Teterū scriptis
gentiliū se non tradere sed cōmodare / et ea
velut pegrinādo pcurrere nequaq̄ impro/
bauerim. tum p copia sententiaꝝ moraliū
tum p stilo et ornatu verboꝝ. tum pro poe
matum ⁊ historiarū qualicunq; peritia. de
mum p oblectamento quodam ex varieta
te lectionis. quanq̄ et in sacris doctoribus
vt in Aug⁹. de ciui. dei. in Orosio. in Hie/
ronimo Lactantio ⁊ silibꝫ ista abundāter
nec minus si nō plus vtiliter inueniēda cre
diderim. ¶ Rursus quolibet triū ex pdictꝫ
aliter et aliter tractandū est. ¶ Primuꝫ di/
sputatiua inter cōsocios disputatione ro/
bur sumit. disputatiōem intelligo nō pter/
uam nō ceruicosam. nō amaram nō ptina/
ci aīositate tumultuātem. sed modestā / q̄lē
esse decet veritatis inquisitionē. que acuet
et excitet ingeniū. que studiū renouet et in/
flammet. que stabiliat q̄ꝫ veritatis positio
nem falsitatis oppositione patefacta. Hinc
fit vt nō extimescat studiosus etiā in ppatu
lo defendere qd secretius se bene didicisse
cognouerit. ¶ Atuero pexigitur in scdo si
pfici debeat secretū silentiū / sepositū interi

ab omni turba / non solū hoīm sed solicitu
dinis et cure tēpalis. imo et a priori studio
vacare tūc necesse est qm̄ sano quietem ani
mo pstare nequit q̄ loquit. Tunc mēs clau
so sup se ostio ad ea legerit discat affici. p/
ponat sibi q̄terriblis deus sup filios hoīm
q̄seuerus improbis ⁊ electis misericors.
Cōscendat eternitatis speculā. vñ videat
cū sapiente qm̄ vanitas vanitatū et omīa
vanitas. Nō discurro p plurima qm̄ sapi/
da eoꝝ q̄ dicta sunt lectio / docebit de oībꝫ.
Addam exptus q nihil ferme q̄eti mentis
et cōtemplationi plus insidiosum. nihil ita
pciosissime rei / tpis scꝫ cōsumptiuū. nihil
postremo pfectioni scholasticoꝝ aliūde p/
batoꝝ plus obuians. quemadmodū collo
quia nō solū praua q̄ corrumpunt bonos
mores. sed illa etiam que supflue diuq; p/
trahunt / aut sup rumoribꝫ vulgo volitan/
tibꝫ aut sup ludicris pluribꝫ / et ineptis fa/
bulationibꝫ aut sup cōtentionibꝫ hominū
in aduersa tendentiū ⁊ silibꝫ quibꝫ a mane
vsq; ad vesperam. imo pfundam plerunq;
noctem dies sensim atterit. p que dū se ob/
lectauerint vel ignauie. vel indignationi /
vel fastidio suo mederi putantes. tristiores
et inq̄etiores ⁊ mēte dissipatiores remane/
bunt Fallor si vnq̄ ascendet in montē dñi
in arcem cōtemplatiōis q̄ non ad vanilo /
quas huiuscemodi fabulatiōes factus fue
rit sicut hō nō audiens / et sicut mutus nō
apiens os suū. Et hoc bonū / vñ in domīo
glorior attulit matris cura / q huiuscemōi
cōfabulationes frequēter sustulit / mihiq;
loqui et vacare passa est qm̄ rarus admod
alius cū q̄ mutuos miscere fmones collibe
ret tanta moꝝ erat inter nos studioꝝ q; va
rietas. Prosunt tñ nec nego pbatoꝝ viro
rum colloquia. q̄ ascensum cōtemplatiōis
et sue arduitatis. discrimina / suo labore su
isq; piculis expti sunt Deniq; tertiū. i. extre
mū ex pmis duobꝫ genitū ac nutritum vbi
pdicatio nūc inter paucos familiares / nūc
palam cōsummat vbi sumope curiosuꝫ oē
et omne scandalosum ⁊ breui verbo q̄cq̄d
audientiū caritatē edificare nō hꝫ fugien/
dum reijciendūq; est. Ad qd q̄ta discretio
nis cautela sit adhibenda / pastorale vos
gregorianū pdocebit bñ valete tandē socij
et frēs pcipua caritate cōiuncti. bona faci/
te studia vr̄a ⁊ me oroibꝫ vestris cōmenda
tū habetote. Superueniat mansuetudo ⁊
corripiamur. ¶ Finit.

Nota.

Epistola missa studētibus

y Sequitur alia epistola ab eodem cācellario missa eisdem studentib⁹ collegij nauerre parisieñ.

Ecce pario votis vestris/socij ⁊ fratres dilectissimi. Nup siquidem ad vos vnam excogitationibus meis litteris exposui. Hoc bonū p̄cipue ꝯmonens. q̄tinus electioribꝫ doctrinis vestrnm studiū insudaret. Neq; enim habetis necesse/instar virgilij in luto aurū querere. aut ex sterilis doctrine petra sugere mel oleūq; de saxo durissimo. Sup addidi colendū sic ītellectum esse. vt incultus et arid⁹ minime desereret affect⁹ sed trāsiretis ī affectū cordis. Rescripsistis ista beniuole vos accepisse. et vt tale aliquid pluries agerē postulastis. Sic fiat. ¶ Accipite rursus aliud qd̄ ex familiari vobiscū allocutōne/meum alleuet studium/quod animū īdignabundo luctu plenūq; exoneret/amaricatōnis bilem euomat. cui tamē vsq̄ quaq; sua nō desit vtilitas. ¶ Olim pluries sed noissime crebri⁹ atq; ꝓfūdius/in q̄dā ocio aduerse valitudinis mee/pia meditatōue recogitaui statū alme vniuersitatꝫ parisieñ. matris mee/vt absentiā meā ab ea/ego vnus ex filijs eius minimis/mentꝫ p̄sētia cōpensarem. Occurrūt animo multa sp in ea preclaris laudib⁹ attollenda. Aspicit quippe tanq̄ coruscus quidā sol spūalis/ecclesiasticam machinā irradians. errorū quoq; tenebrosas caligines/sua nitenti puroq; fulgore dispergens. Uidet insup q̄si fluui⁹ ille paradisi/in quatuor ꝑtes diuis⁹/irrigās vniuersā supficiem terre. ¶ Sed heu hic nihil apud nos ex omni parte beatū. Ingerunt se rursus cogitatōi mee non pauca lugubria/⁊ q̄ seuerā correctōis aut emēdatōis manū exigūt. q̄le ē illd̄ q̄ ꝯtētōse opinionū atꝫ sententiaꝝ ꝑtialitates quedā illic nimis pertinaces ꝑstrepūt. que et studium veritatꝫ interrumpūt plurimū. ⁊ totū vniuersitatis corp⁹ actuosum inq̄etū et parum modestum/et tumultuosum magis q̄ sua req̄reret ꝓfessio/cōstituūt. Ab his inq̄etatōnū phas ꝯtētionū q; fluatibꝫ veli vos q̄ntum extiterit alienos effici. Neq; frustra niti om̄es exupare conat⁹ imꝓbos puersorū. p̄sertim vbi ex altiori trahunt sue factionis aut imꝓbitatꝫ originem. Capite q; dico. alioq̄n nūq̄ pax vobis. nūq̄ securitas et studio vestro nūq̄ decēs tanq̄litas dōabit. Obsunt p̄terea ꝑtialitates q̄dā affectate./⁊ vincēdi ꝑtinax animositas. ꝑsonarū insup natōnum/vel p̄acceptio/vel cōtēpt⁹ Non enim sinunt ābulare ī domo dñi cuꝫ ꝯsensu/ꝑ veritatis atꝫ charitatis iter. quod cōmune/pacificum/et a talibꝫ expeditissimum esse debꝫ. Cum christo eni neq; aduena/neq; scitha/neq; barbarus. ¶ Alium subinde in christo cerno vniuersitatis studio defectum et hunc q̄dē maximum. Iste est circa iuuenum disciplinā in moribꝫ īmo ⁊ infundamētali primitiuoꝝ suoꝝ eruditione non mediocris defect⁹/aut error. agēte hoc vt pl'imum nimis exuberāti pedagogoruꝫ multitudine. quoꝝ aliq̄ salua laude bonoꝝ/⁊ absq; cōtumelia cuiusq̄ dixerim vel ceca ignorātia/vel segni neglientia. vel questuosa maleq; placēte adulatione: vel inepta leuitate vel quod intolerabiliter pestifeꝝ est contagioso ꝑuersissime vite exēplo ip̄is suis scholaribꝫ noxij sunt. aq̄bꝫ nō extirpāt malas inclinatōnum radices. sed nutriunt ⁊ augmētāt. dum vl' corrigere eos ne abeant extimescunt. vl' q; religio pietas q; sordēt eis et suum indignum officio deputāt talia suos edocere scholares. aut qm̄ verent̄ ne docētes illd̄. qd̄ negligunt/incidāt illud imꝓperinm pueris etiam notissimum/Turpe est doctori cum culpa redarguit ip̄m. Sic adolescētie frena laxant̄. sic eunt in ad inuētiōibꝫ suis/dimissi s̄m̄ desideria cordis eoꝝ. ⁊ ꝑuitioꝝ auia ruunt p̄cipites. Fiūt exīde cōtūeliosi. vagi. petulantes īobediētes. ꝓni ad īimicicias inferēdas impatientissimi ad illatas. irreligiosi preterea/nihil amplius a paganis d̄ christiana religione ꝑdocti. Postremo vt de q̄busdā Judas apl'us ait Macule sunt. vel vt vulgus loquitur sacci carbonum. alter alterū pessimis modis maculantes. Sed et quales. domi sunt foris in s̄monibꝫ palam faciunt. vbi ꝓ sūma que ibi obseruanda erat morum modestia/insolentissimis atꝫ incōpescibilibus sibilatiōibꝫ. gestibꝫ ⁊ obmurmurationibus omnia cōfundunt et verbū dei cū suo euangelisante probrose spernūt impediunt. turbant. et obrūpunt Nec ꝑuū existimandū est illud incommodū. quoniā satis est scitum illd̄. Ar. Non parum refert iuuenem sic vel sic assuefieri. Et q; certe ex non bñ morigeratis/et ex sinistre instructꝫ adolescentibus/fiūt iuuenes/atꝫ viri postmodum/non tm̄ īutiles reipublice vniuer

sitatis. sed ipius etiaz totum corpus fedāt/ lacerantq; et in bonoꝝ ꝑniciem crudeliter seuiunt. Quid sane miraudū si ex discholis discipulis fiunt perniciosi doctores? Neq; gradus collatus adimit sed nequiciam auget potius ex suꝑbia vel latente ꝑm foris ꝓdit. Deniq; sicubi nutat fundamentuz doctrine/ ideo qꝛ ꝑpropere imꝑfecte vel inepte collocatū extitit. q̄cq̄d amplioris sciētie suꝑedificaueris vacillare minus q; habere solidi roboris necesse est. ¶ Hec in ipa meditatione mea video/ et cōfundor plangor simul et luctu cōcutior. et vltra quid agam qualiter ve ꝓuideam/ quibꝫ vtiliter conquerar non satis inuenio. Scriberem hec ipsis sigillatim pedagogis. sed immēsus eēm et apud eoꝝ plurimos nullū habeo mutue cognitionis seu familiaritatis cōmertium Scriberem ad omnes collectiue. sed videte ne stulto labore cōsumerer. qm̄ et paruitatis mee zelum plures eoꝝ more sno vl' irriderent vel ei succēserent/ vel de ꝑsumptione culparent. Credite mihi amarissima est veritas. sed nescio quo pacto apud nullos eoꝝ amplius q̄ apud litteratos qui sapientes sunt in oculis suis. apud quos omis vl' admonitio caritatiua / vel fraterna correctio cōtumeliose et vindicande deputat̄ iniurie. Postremo ꝑdicarem talia adolescentibus ipis. sed me absentem scitis/ ꝛ ipi monitoribus asperi sunt vt Flaccus ait/ atz ob vehementissimos passionū strepitus/ obsurderent veritati. Neqz verbis rudes erudiri pñt. stulitcia colligata est in corde pueri ait Sapiens. sed virga discipline fugabit illam. virga dicit non verba. ¶ Tertiꝰ defectus acriter vrget animū qui nouit sb̄ortus nō paruo dedecore in vniuersitatis gloria maculā ponit. Pluries itaq; relatio fide dignoꝝ mihi tam ꝓpe q̄ remote degēti significauit deesse frequenter sermones ī vniuersitate. etiam dominicales ad cleruz qd̄ nuꝑ aliqd̄ monstro simile et pene intolerabile semel accidisse visum extitisset Cogor tum ex hoc/ tum ex alijs quibusdā/ illā deflere scissuram miserabilem ꝛ mutilationem luctuosam/ partis non modice vniuersitatis ꝑisieñ. ꝑsertim a sacra theologie facultate. cuius scissure cām ꝑbuerunt illius de monte sono erronee temerarie ꝛ impie assertiones. Nolo putet aliquis me hoc loco iustificatiōem seu defensionē partis illiꝰ q̄ depulsa vel auulsa est/ suscepisse. fratres ꝑdicatores loquor. Viderint ipi quid egerīt ego enim fidenter ꝛ cōstanter affirmo condemnationē erroꝝ ꝑfati de monte sono rōnabiliter ꝛ catholice factā. que dum deferretur in romana curia. ego ipe baccalariꝰ cursor tunc existens cū ceteris ꝑcellentissimis atq; sapiētissimis viris ab vniuersitate legatis ꝑsens interfui. Sed nunq̄d q̄ cecide runt nō adijcient vt resurgant. qui netiam pia mater vniuersitas hec q̄ hactenus filijs irata est. nūquid tandem mīe recordabitur aut cōtinebit in ira sua mīas suas? Nūq̄d tot oues pascue sue si deliquerint aut errauerint/ eternaliter abijciet? imo etsi redire cōtemnerent. exemplū xp̄i pij pastoris imitandū erat vt quererētur. et pia quadam violentia ad ouile ꝓpriū obnitentes traherētur. q̄ꝫ to amplius dū id totis vt dicitur affectibus ꝛ votis expostulant ꝛ ꝑcant̄. At videre mihi videor quosdam nō ꝑm scientiā zelum habentes qui mox obijcient Parati inquiūt sumus eos suscipe. pacem reformare. sed integritas fidei sed vniuersitatis honor. sed ipius demū indemnitas a laboribus et expēsis ꝑtermitti nequaq̄ pñt At uero non sic loquor vt talia iudicem negligenda. nego tñ illa tanta seueritatis animositate require debere/ et ad viuum vt d̄r vulnus secari qd̄ in illo de sillana victoria dictum est. excessit medicina modū. Christiani sumus et in schola caritatis quotidie versamur sub illo qui ait. Discite a me qꝛ mitis sum et humilis corde. Et Nisi remiseritis peccata ꝛc. Ergo nō tam qd̄ liceat ex iuris rigore/ q̄ quid expediat exquirat̄. Ceterum memoriter teneo/ cur et qualiter ꝑmitus ab vniuersitatis cōsortio/ via quadam indirecta segregati sunt fratres ꝑdicti Statutū enī ꝛ cōclusum erat vt omnis gradus et honoris in vniuersitate expers fieret/ q̄squis nō iuraret tenere cōdemnatiōem suꝑ erroribꝫ ꝑdictis ab vniuersitate ꝑus. de hic ab epo ꝑisieñ fctāz Distulerūt hoc ager̄ baccalarij fratribus ꝑdictis tunc expediendis causantes se a suꝑioribus suis licentitiam ab hmōi ꝑstationem iuramenti nec dū petisse vel habuisse. Ex hac origine neq; gradus neq; cathedram neq; sermones posterius adepti sunt. Audiui tñ expost aut omnes aut plurimos eoꝝ ad ꝑfate conditiōis adimpletiōem ꝑsto fuisse. q̄ si etiā nūc vellent nō viderētur penitus nō admittendi. Attenderent o vtinam omnes/ ꝛ benigna

recogitione secum tractarent/q̄ta qual' ve
iactura spūalis est et fuit/toc hactenus ser/
mones/tot lectiones / tot falubres instru/
ctiones/in vniuersitate ⁊ alibi exīde cessas/
se. Quinetiam natural' pietas exigit vt mr̄
filio aberranti.et corpus mēbro egrotanti
cōpassione moueat. Deinde considera dā
num ꝓpriuꝫ in sermonibus.in ꝓpositionib⁹
et alijs.tum audi monitionem metro com
prehensam Si nō vis alijs ꝑcere/parce ti
bi.nec loquar vexationes.opprobria ⁊ car
ceres.ab illis quos loq̄mur ꝑlatas/q̄ tn̄ mā
suetos ⁊ benignos extimatores ad miseri/
cordiā velocius impēdēdam deflecterent.
Passa est ex aduerso fateor vniuersitas la/
boꝝ ⁊ expensarum damna plurima.ipa tn̄
meo iudicio leuiter obliuiscenda aut cōtē/
nenda sunt ꝓ cōmertio pacis.ꝓ fraterna re
cōciliatione.ꝓ reintegratione tante ꝑtis ab
rupte.tm̄mō fidei sua integritas.et vniuer
sitati suus honor ꝑmaneant vel fallor l' satꝫ
est. ¶ Exclamabunt fortassis ad hec pluri
mi eiusdem mecum esse snīe.qm̄ pacis zela
tores aut sunt aut videri volūt. Uereor tn̄
dum ad excusationē ventū erit.quibusdaꝫ
eoꝝ nihil qd̄ offerri possit ad reconciliati/
onem eius sufficiat /quin assidue calum /
nientur vel fidei vel vniuersitatis hono/
rem non seruari.ita demū neq̄ recōciliatio
vnq̄ꝫ/neq̄ pax habebitur. Ceterū nō sum
tam insolens vt vsurpem diffinire quo pa/
cto ea q̄ ꝑdiximus fides scꝫ ⁊ vniuersitatis
honor illesi manerent. Hoc vnū apud me
persuasum firmiter habeo:posse ista etiam
de facili contingere.si ad hoc non dicā om
nes.nō dicam multi sed paucissimi de vni/
uersitate cum paucis fratrib⁹ recta integra
q̄ volūtate operam dare voluerint Quod
si ex corde noluerint quicq̄d ora blanda lo
quantur/nulla via nullis ꝑcibus/nulla ob
latione idip̄m valebit obtineri. Cur ita ni/
mirum semꝑ allegabunt hanc esse cām fidi
nec ex ea posse quicq̄ꝫ remittere. Quid igit̄
reliquum est mihi vt apud semetip̄m q̄s/
q̄ꝫ redeat constituat ante cordis oculos lu/
ctuosam hanc scissuram cum ꝑteritis incō
modis. Uideat diligenter et acriter ad re/
parandam hanc iacturam/q̄tum facultatꝫ
aut gratie donum/desuꝑ acceperit tūc om̄i
deposito cōtentionis studio inquirat̄ pacē
et ꝑsequatur eam.hoc est qd̄ nunc agere sa
tago.hoc est qd̄ ꝓ vice mea his inscriptꝫ of
fero Porro q̄tum ꝓficiam vel obero pror
sus in incerto fluctuat anim⁹/noui pub/
licos hoīm mores/noui q̄ta iudicioꝝ sni/
arum q̄ꝫ varietas/noui q̄ꝫ implacabiles in
domabiles q̄ꝫ regnant in quorūdā cordib⁹
affectiones/q̄tum vigeat ī eoꝝ lingnis ob
loquendi libertas effrenis q̄liter in opibus
ꝑsequendi bonos/ferox licētia deseuiat.no
ui deinde quā paucoꝝ est bona ⁊ solicita fi
de que Jesu xp̄i non q̄ sua sunt querere.
Hec vt scripta studui nō in publicum.sed
ad paucos traducere q̄s ꝑdesse nō obeē cō
fiderem Oblatrabant scio si ad quosdam
scripta hec delata fuerint ferentes indigne
īmo ꝓ scelere vel mutabilitate deputantes
q̄ꝫ pacem iacobitarum videar optasse aut ꝓ
ea verbum scriptum ve fecisse.sed libera vo
ce fatebor nec illud vnq̄ꝫ pudori deputabo
me nūc et ꝑus olim sꝑ dū modeste volui vl'
optaui/reconciliatiōem ip̄oꝝ in medijs ēt
litib⁹ optauisse Pereant qui de ma matris
aut mistici corpis feda mutilatione gloriā
tur/q̄ non sanationi student/sed medelam
querentibus crudeliter irascūtur/et q̄ addi
uisiōꝫ magis q̄ꝫ pulcerrimā vniōem demo
niaca impietate pellūtur/quoꝝ ꝑsecutio si
ꝑgunt in pacificos vnitatis amatores fu/
ere sꝑnende est.⁊ generoso aīose v̄tutꝫ pede
calcāda hoc ꝓuiso ne dānosi⁹ inde nascat̄ ī
vniuersitati vel republica scandalū /hoc eī
qd̄ vehemēter ꝑtimescēdū censeo magꝫ q̄ꝫ
ꝑsecutiōem ꝓpriam. Nunc ⁊ alias euitaui
palam dicere l' agere aliq̄ q̄ dicēda vel agē/
da suggerebat zelus meus/nisi mihi mētō
verax in eis et deuotus.vestrū igit̄ erit has
quales q̄ꝫ lr̄as vel ꝓdere ve obtegere/dedu
cere rem ad q̄sdam qui extra sunt/vel peni/
tus omittere. Attn̄ quis scit si ꝓpitius as/
pirabit deus/et dabit voci sue vocē v̄tutis
ex hac rememorationis occasione/vt audi
entes audiant/⁊ intelligētes intelligāt/⁊ ꝓ
bono pacis adipiscēdo/benigniori mente
laborent/hoc ē qd̄ dep̄cor/qd̄ supplico/q̄d
ꝑ illū q̄ pax nr̄a est obtestor. In quo bene
valete mei memores/in or̄oibus vr̄is. scri
ptum Brugis.

¶ Finit.

Incipit apologeti

ca siue rn̄siua venerabilis mgr̄i Johānis
de Gerson sacre theologie doctoris egregij
et cācellarij ꝑisien̄.ad quēdā monachū do/
mus carthusie maioris querentez. Utrum
licitū foret ꝓ studio lectionis ⁊ exercitij spi